

**II. A MAKROGAZDASÁG és
AZ ÁLLAMHÁZTARTÁS
VÁRHATÓ ALAKULÁSA 2020-BAN**

ECO – VISTA KFT

2020. szeptember 30.

II. A MAKROGAZDASÁG és AZ ÁLLAMHÁZTARTÁS VÁRHATÓ ALAKULÁSA 2020-ban

TARTALOM

	<i>Oldal</i>
ÖSSZEFOGLALÁS	3
<i>SUMMARY (a tanulmány első résznek összefoglalójával külön anyagba szerkesztve)</i>	
I. Makrogazdasági helyzetkép	10
A GDP termelési oldala	11
Ipar	13
Építőipar	16
Lakásépítés, lakáspiac	17
Turizmus	17
A GDP felhasználási oldala	20
A háztartások jövedelme, fogyasztása, megtakarításai	20
Beruházások	22
Külkereskedelem	24
Foglalkoztatottság, munkanélküliség	26
II. Monetáris és fiskális helyzetkép	34
Államháztartás - költségvetési hiány, államadósság	34
Infláció,	38
Pénz-és tőkepiaci helyzetkép	41
III. Társadalmi folyamatok	45
IV. A gazdasági folyamatokat befolyásoló kockázati tényezők	54
V. A 2020. évi előrejelzések összevetése	57
FELHASZNÁLT ADATBÁZISOK, TÁBLÁZATOK	61

ÖSSZEFOGLALÁS

A 2020-ban megjelent koronavírus világszerte, a korábbiaknál mélyebb és egészen más jellegű válságot okozott. Magyarország sem maradt ki a kedvezőtlen hatásokból. Várható volt, hogy a veszély-helyzet bekövetkeztével a gazdasági hatások mélyek lesznek. A növekedés visszaesése mellett erőteljesen jelentkeznek a társadalom valamennyi szegmensében a soha nem tapasztalt korlátozások, és felerősödnek a félelmek a munkavállalók, a lakosság körében.

A koronavírus-járvány hatására bekövetkezett változások „komoly mértékű GDP visszaesést okoztak és a jövőre nézve „bizonytalan kilábalást jeleznek” a következő évekre.

A bővülés eddigi kiugró növekedése megszűnt, szinte valamennyi ágazat, így az exportunkban alapvető fontosságú ipar teljesítménye zuhan. Az egyensúly további romlására utal, hogy gyorsul a fogyasztói áremelkedés üteme, tovább gyengült és folyamatosan gyengül a forint. A foglalkoztatottság csökkenése mellett a családi jövedelmek szűkülése is óriási gondokat okozhat.

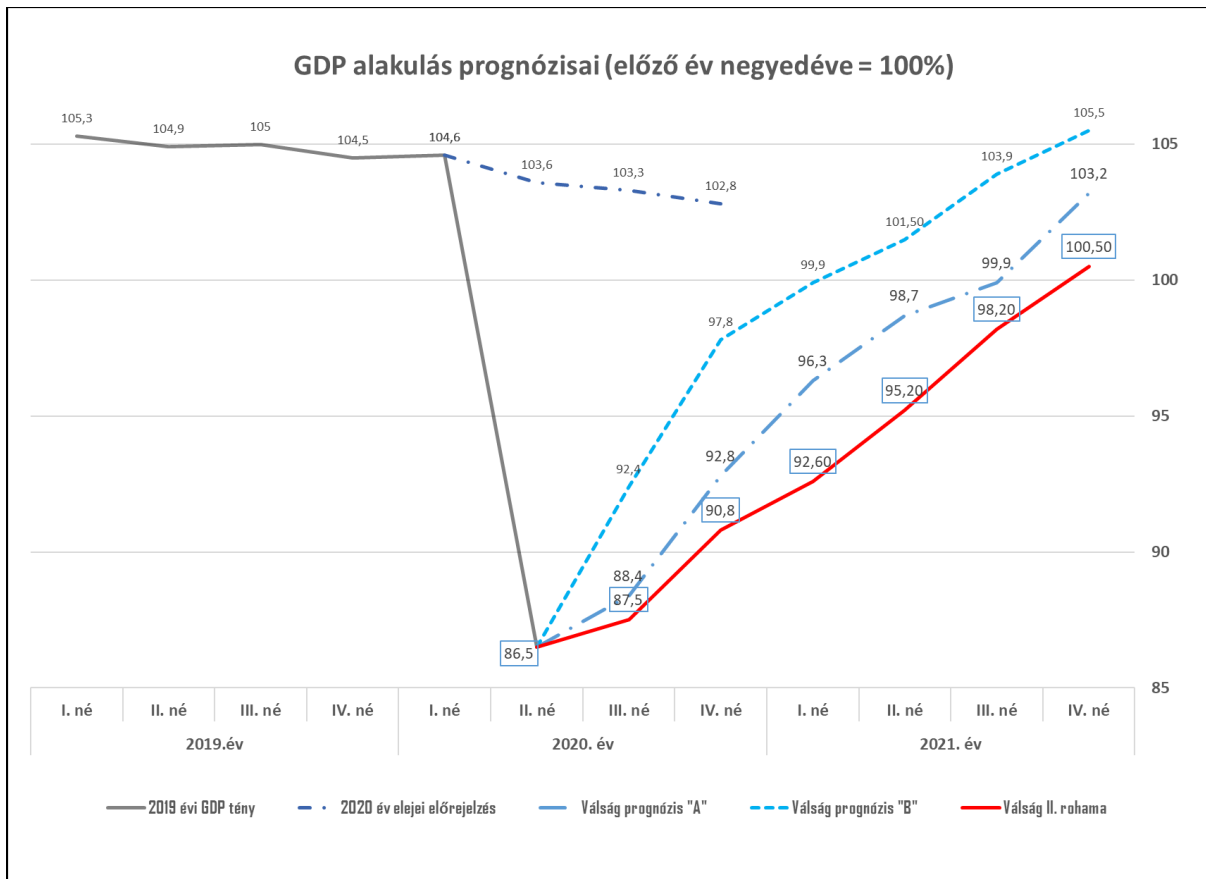
13,6%-kal csökkent - a KSH 2020. II. negyedéves GDP gyorsbecslése alapján - a bruttó hazai termék az előző év azonos időszakához viszonyítva. A járvány miatti rendkívüli helyzet hatására a legtöbb nemzetgazdasági ág termelése visszaesett, főleg a szolgáltatások és az ipar ágazataiban történő teljesítmény romlás következtében. A nemzetgazdaság teljesítménye 2020 első félévében 6,1%-kal csökkent és a visszaesés még az áprilisi „válság-prognózisunkban” elmondottaknál is kedvezőtlenebb helyzetet jelez. Jelentősen – a többi európai államhoz hasonlóan – megnő az államháztartás ez évi hiánya is.

A járvány alaposan megváltoztatta a terveket is ...

2020 márciusától a koronavírus járvány miatt kialakult világgazdasági helyzet alapjaiban befolyásolta az eddig pozitívnak ítélt felzárkózási folyamatunkat. Egyértelművé vált a komoly gazdasági visszaesés folyamata és teljességgel bizonytalanná az, hogy a koronavírus miatti, az egész világra kiterjedő járvány milyen hatásokkal jár a magyar gazdaságra nézve.

Az EU-tagállamokban az előrejelzések nagyon pesszimisták, és ez meghatározza a magyar export iránti keresletet. A magyar gazdaságmentő intézkedések a 2020 második félévi GDP-termelés visszaesését is csak tompítani tudják majd. Feltehetően a második negyedévi - általunk

korábban 12-15% közöttire jelzett - csökkenést a második félévben még 5-7% körüli GDP visszaesés követheti. Éves szinten így 8-9% közötti lehet a bruttó hazai termék csökkenése és a 2019. évi GDP szintjét feltehetően csak 2022-re érheti el a gazdaság. A hazai gazdaság a tavalyi évig az egész EU leggyorsabban növekvő gazdasága volt, most a GDP növekedés rangsorában a tagországok 26-ik helyére csúszott. A magyar ipari bizalmi index és az EU konjunktúra-indexek - köztük az IFO üzleti index is – komoly gyengülésre utalnak.

Forrás: tényadatok - KSH, előrejelzés – Eco-Vista Kft

Az IMF előrejelzésénél pesszimistább OECD prognózis - attól függően, hogy lesz-e második hulláma a járványnak, aminek igen nagy a valószínűsége - a világgazdaság 2020 évi zsugorodását 6% és 7,6% közöttire számítja, míg jövőre 2,8% és 5,2% közötti növekedést remél. Az OECD szakértőinek a tagországokra vonatkozó előrejelzése ez évre 7,5%-os, illetve 9,3%-os visszaeséssel, míg 2021-ben 2,2%-os, illetve 4,8%-os GDP bővüléssel számol. Az Amerikai Egyesült Államokban 2020-ban a GDP 7,3% és 8,5% közötti mérséklődését, a jövő évben pedig 1,9% és 4,1% közötti emelkedését feltételezik. Az eurózána gazdaságára erőteljes visszaesést várnak, amely szerint ez évben 9,1% és 11,5% közötti hanyatlás, míg jövőre 3,5% és 6,5% közötti bővülés várható.

A gazdaságokat segítő szükségszerű intézkedések – monetáris lazítás, elmaradt adóbevételek, hitel támogatások - mindenhol a költségvetési kiadások komoly mértékű emelését jelentik. Így ezek az intézkedések a korábban tervezett hiányok jelentős növekedését, és akár a GDP egytizedét közelítő mértékét okozzák 2020-ban.

A vállalkozások megsegítése alapvető fontosságú ...

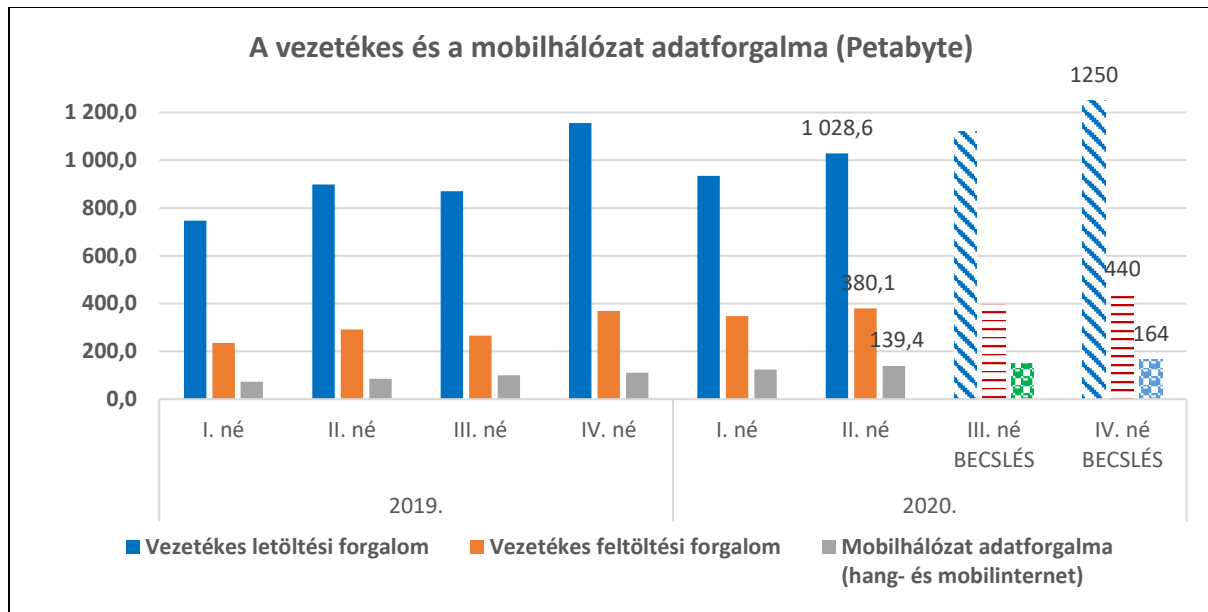
A koronavírus-járvány márciusi kirobbanása óta a vállalati gazdálkodás mutatói jelentősen romlottak. Az ipari termelés az első félévben 12,8%-kal esett vissza. Az összes értékesítés kétharmadát adó külpiazi forgalom volumene 13,6, míg a hazai eladások 7,7%-kal csökkentek. Az ipari termelés csak Észak-Alföldön (0,9%-kal) nőtt, de a többi régióban 2,9 és 21% között csökken. Nyugat-Dunántúlon közel 25%-kal eshetett vissza. Még júniusban is az előző hónaphoz mérve 12,2%-os volt a termelés csökkenés és éves szinten is feltehetően 12-15% közötti termelés csökkenést szenved el. Hasonló lesz az építőipar zuhanása is, szerződésállománya az egy évvel ezelőttnél jóval alacsonyabb.

A beruházások a járvány következtében a GDP-nél nagyobb ütemben, mintegy 10%-kal eshetnek vissza, ez egy 27% körüli beruházási rátát valószínűsít. Bár jelentős összegű és olcsó források támogatják a cégek fejlesztéseit, bizonytalan az ez évi kereslet nagysága és szerkezete is, és vállalkozások jelentős része el is halasztja korábban tervezett beruházását. Az állami beruházások út- és vasútépítése és a Paks-2 beruházás előkészítése mellett a turisztikai beruházások-fejlesztések, a sportlétesítmények építése, valamint a hadsereg korszerűsítési folyamata biztos projekt.

A foglalkoztatottak száma a második negyedév átlagában 4 millió 408 ezer fő volt, 103 ezer fővel, 2,3%-kal kevesebb, mint egy évvel korábban. A külföldön dolgozókat is hazai foglalkoztatottnak tekintve a 15-64 éves népesség foglalkoztatási rátája 68,7% volt, ez 1,3 százalékponttal alacsonyabb a korábbi évben mérténél. A második negyedévben az aktív munkanélküliek száma 214 ezer fő volt. Az egy évvel korábbihoz viszonyítva, 59 ezer fővel, 37,7%-kal több. A munkaerő-felvétel módszertana alapján számított munkanélküliségi ráta 4,6% volt, 1,3 százalékponttal magasabb, mint egy éve. A 25 éven aluliak 14,7%-os munkanélküliségi mutatója magas, 4 százalékponttal emelkedett az egy évvel korábbihoz mérve.

A válsághelyzet alatt jelentős változások történtek a munkaerőpiacon. A foglalkoztatás konkrét munkahelyi feltételei módosultak, a home-office, a csökkentett munkaidő, a fizetés nélküli szabadság, a kényszer-elbocsátások következtében jelenleg még nem mérhető módon

alakultak a tényleges jövedelmi folyamatok. Az internet használata a gazdaság és társadalom valamennyi területén komoly mértékben megnövekedett. A kommunikáció formája teljesen átalakult, még az általános iskolai oktatás is gyakran web-es felületeken történik.

Forrás: KSH, saját becslés

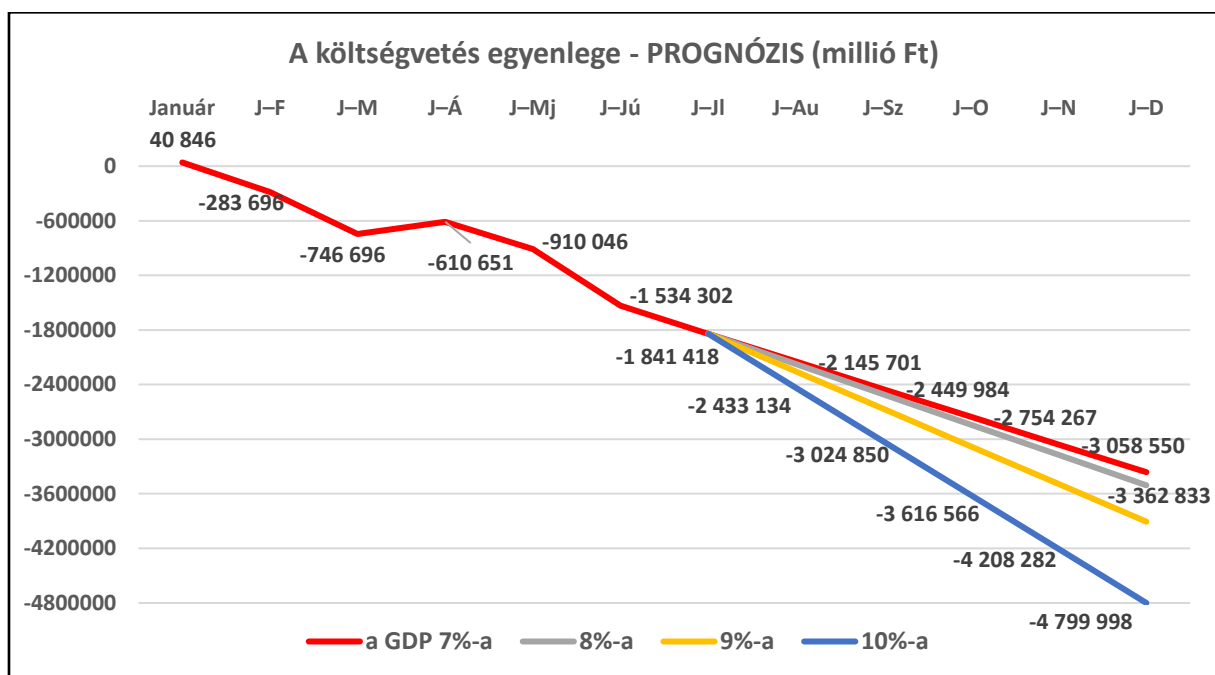
A bruttó keresetek konkrét alakulásáról nincsenek adatok, de szakértők jelzik, hogy pl. az szja-bevételek a márciusi 9,1% után áprilisban már csak 5,5%-kal nőttek az egy évvel ezelőtti adatokhoz mérve. A kereseteknek a gazdaság egy részében történő átmeneti nominális csökkenése – ha sikerül elkerülni a járvány második hullámának a kezdetekhez gazdasági zuhanását – a júliustól kezdődő konszolidálódása nem akad meg. Az idei évben a gazdasági teljesítmények várható alakulása alapján mintegy 3% körüli foglalkoztatás-csökkenés és ezzel 6%-os munkanélküliségi ráta feltételezhető.

Magas infláció és jelentős fiskális bővítés - növekvő költségvetési hiány ...

A pénzügyi mutatók a válság megoldását segítő intézkedések következtében is - a gazdasági nehézségek okozta alapvető nehézségek miatt - erőteljesen romlottak az előző negyedévihez képest. Az infláció 2020 júliusára 3,8%-ra – míg a maginfláció 4,5%-ra –nyolcéves csúcsára emelkedett, éves átlagban 5% feletti lehet.

A válság következtében a 2020 évi államháztartási hiányt a kormány már a félév végén 3,8%-ra emelte, de várható volt, hogy – a korábbinál nagyobb költségvetési kiadások és a vártnál jóval kisebb GDP miatt – a kormány ennél magasabb (7-9%), de akár 10%-hoz közelítő GDP-arányos államháztartási hiánnyal számol. (A finanszírozás során már az un. helikopter-pénz alkalmazása és megítélése is világszerte átértékelődhet). Az államháztartásunknak - a kormány

által korábban - 2020-ra még 66,3%-ra és majd év közben 72,6%-ra prognosztizált bruttó konszolidált adóssága egyértelműen növekedni fog 75% felettire, hiszen már június végére a GDP 71,9 százalékára emelkedett. A központi költségvetés adóssága a költségvetés hiánya miatt a második negyedévben 1500 milliárd forinttal nőtt, fél év alatt 1837 milliárd forintos deficittel zárult a költségvetés, sőt július végére már elérte a 2165 milliárd forintot. Ezt is finanszírozta a tavaszi 3,5 milliárd eurós devizakötvény kibocsátás és jelzés értékű a korábbi kétheti helyett a kötvényaukciók mostani hetenkénti rendszeressége. (A PM jelezte, hogy az adócsökkentések és a gazdasági teljesítmények visszaesése miatt 1.400 md forintot is meghaladhatja az államháztartás ez évi bevétel-csökkenése!)

Forrás: KSH, saját becslés

Az MNB júniusban 0,75%-ra, majd júliusban 0,6%-ra csökkentette az alapkamatot, azaz tovább lazított monetáris politikáján. A forint árfolyama hosszú ideje gyengül, a 2010 évi átlagos 275,4 Ft/euró árfolyamtól számítva 2020 végére már 25%-os leértékelődést jelent a várható 350 Ft/euró (a járvány újabb hulláma esetén még gyengébb) árfolyammal. Az alapkamatot a hosszú évek óta tartó alacsony szintjéről minden bizonnyal emelni fogják, bár a monetáris szigorítás feltehetően nem a forint árfolyam erősödését segíti. A munkaadókat a 8%-os emeléssel járó tehernövekedés az erősödő euróban számolva jóval kisebb mértékű – esetenként változatlan arányú – béreket jelent a külföldi cégek számára. A gyengülő hazai fizetőeszköz hátrányosan érinti az emelkedő infláció miatt reálértékéből veszítő magyar fizetéseket is.

A folyó fizetési mérleg egyenlege a válság következtében – a tavalyi 1,2 milliárd euró deficit után – 2020-ban akár a 3 milliárd euró hiányt. Több korábban bejelentett, de a válság miatt elhalasztott külföldi beruházás feltehetően az év második felében újra indulhat.

A külkereskedelmi aktivum meghatározója lesz, hogy mind az export, mind az import 4-5% százalékkal visszaesik. Az állóeszköz-felhalmozás 2017 óta tartó 18-16%-os volumen-bővülése pedig 2020-ban jelentősen lelassul, 4% körülire. A folyó fizetési mérleg 2019-es 3,5 milliárdos egyenlege tovább csökken 1-1,5 milliárddal, számolva az EU-támogatások beruházás-serkentő hatásának csökkenésével és a háztartások vásárló erejének lassuló emelkedésével is.

A háztartások helyzete bizonytalan ...

A háztartási indikátorok is mutatják a családok számára kialakult komoly megélhetési nehézségeket. A járvány gazdasági hatásai annak a veszélyét jelentik, hogy érdemi anyagi támogatás hiányában a tömeges munkanélküliség következtében kialakult jövedelemhiány miatt eddig relatív biztonságban élő családok élete ellehetetlenül. A járvány kitörése óta több mint kétszázezren elvesztették a munkajövedelmüket, vagy jelentősen csökkent az, és csekély megtakarításaikat is felélték, így elvesztették az anyagi biztonságukat.

Idén mérséklődik az elmúlt évek jelentős fogyasztás-bővülése, ugyanis az ezt eddig kiváltó dinamikus béremelkedés, hitelezési expanzió, a családvédelmi programmal megalapozott magas fogyasztói bizalom hatása csökken. Az eddigi növekedést már fékezik a magas lakásépítési-, karbantartási költségek, a lakásbérlés magas szintje és a megindult inflációs folyamat is. Mindenképpen szükséges a vállalati szektor állami támogatása mellett a háztartások megélhetési körülményeit javító intézkedések, pénzügyi segítség is. Különösen fontos annak alkalmazása, hogy az állami segítség munkahely megőrző támogatás formájában segítse a családokat.

A nemzetgazdaságban a teljes munkaidőben foglalkoztatottak bruttó átlagkeresete az első öt hónapban 390 ezer forint volt, 8,8%-kal több mint egy éve. A versenyszférában 406.700 forint volt az átlagos kereset, ez szintén 8,8%-kal haladta meg az egy évvel korábbit. A költségvetési intézményekben – a közfoglalkoztatottak bérét figyelmen kívül hagyva – 387.600 forint volt a keresetek átlaga, 7,9%-kal magasabb, mint egy évvel azelőtt.

Az alkalmazásban állók nettó átlagkeresete az első öt hónapban 259 300 forint volt, a reálkereset 5,1%-kal nőtt. A versenyszférában az első öt hónapban mért 270 500 forint nettó átlagkereset a bruttóéval azonos mértékben, 8,8%-kal nőtt. A költségvetési intézményeknél

pedig – a közfoglalkoztatottak bérét nem számolva – a 257 700 forintos nettó átlagkereset 7,9%-kal emelkedett.

A csökkenő foglalkoztatás miatti 2020-ban éves átlagban az átlagkereset 5% körüli mértékben emelkedhet, de a reálkeresetek csupán 1-2%-kal. A nyugdíjak egyértelműen veszítenek reálértékükből, hiszen a nyugdíjprémium elmarad és a nyugdíjas árindex magasabb a növekvő átlagos fogyasztói árindexnél. 2020 végére bár csökkenő mértékű, 3% körüli, de éves átlagban akár az 5%-ot is meghaladó infláció várható. A lakossági fogyasztás ezek következtében mintegy 2,5%-os idei csökkenése valószínű.

Előrejelzés 2020-2021-re (előző év = 100%)

	2019. év	2020. év		2021. év
	tény	előrejelzés		prognózis
		2020. február	2020. szeptember	
GDP	104,9	97,8	92,5	96,5
Ipari termelés	105,4	98,5	91,5	98,5
Építőipari termelés	123	104	98,4	103,5
Kiskereskedelmi forgalom	106	103	102,0	103,2
Állóeszköz-felhalmozás	116	96	92,4	104,2
Bruttó kereset	111	106	5,4	6,8
Infláció	103,4	104,6	5,2	4,4
Költségvetési hiány	102,1	102,8	92 - 90	94 - 92
Forint/euró árfolyam, Ft	325,4	340-350	365	355
Behozatal	105	105	98	101
Kivitel	104	101	95	99
Munkanélküliség	103,3	104,5	106,5	105,5

Forrás: KSH és saját becslés

I. MAKROGAZDASÁGI HELYZETKÉP

A járvány negatív gazdasági hatásainak fékezése nélkül, - a rászorult ágazatok, vállalkozások, háztartások érdemi anyagi támogatása hiányában – komoly társadalmi nehézségek jelentkeznek a tömeges munkanélküliség következtében előálló jövedelemhiány és annak multiplikatív hatása miatt. A járvány kitörése óta mintegy kétszázezren veszítették el – remélhetőleg csak átmenetileg – a munkajövedelmüket, vagy szűkült jelentősen a havi anyagi ellátásuk. Csaknem ugyanennyi család veszítette el az anyagi biztonságot, és – akár hosszabb távra is – került veszélybe megélhetésük.

A gazdasági helyzet további alakulása, a három évvel ezelőtti szintre zuhant termelésünk újra élesztése, a válság mélysége azon is múlik, mikor és mit tesz a kormány. Az eddig intézkedések a káros hatások mérséklésére, a humanitárius és a társadalmi katasztrófa elkerülésére pozitív irányba mutatnak. Az európai kormányok sorra hozzák az egészségügyi krízis elhárítását és a társadalmi konfliktusok elkerülését szolgáló intézkedéseket is, alapvetően a költségvetési források célzott átcsoportosításával és jelentős többletforrások előteremtésével.

A kormány veszélyhelyzeti időszak alatt hozott intézkedései, a költségvetési előirányzatok közötti átcsoportosításai akkor lehetnek eredményesek, ha ezek valóban a gazdasági szereplők átmeneti gondjainak enyhítésére, az egészségügyi és szociális intézmények munkájának segítésére. A források felhasználása nagyon érzékeny területe a gazdaságpolitikának és csak a jövő mutatja majd meg, hogy a járvánnyal nem szorosan összefüggő beruházások - így pl. az élsport, a stadionépítés és -fenntartás, a kormányzati presztízsberuházások, az egyházak támogatása – valóban segíti-e közép-hosszú távon a gazdasági-társadalmi kilábalást, a közérdek céljait.

A járvány következményeként kialakuló válsághelyzet többletforrásokat igényel az oktatásra, a szociális védelemre. Áprilistól egyértelműen látszik, hogy nehéz helyzetbe kerültek a gyermeket nevelő családok és a nyugdíjasok. Anyagilag is ellehetetlenülnek a tartalékokkal nem rendelkező családok a veszélyhelyzet miatti korlátozások, a munkahely/munkajövedelem elvesztése, az alapvetően megváltozott oktatás, és a sok-sok egyéb életviteli nehézségek következtében. Az Európai Unió tagországaiban általános gyakorlat, hogy rendkívüli

támogatást adnak a rászoruló családoknak, bővítik a családi támogatásokat, és az időskorúak juttatásait. Szinte minden országban a bruttó hazai termék 4%-át is kitevő kiadás-növeléssel teremtenek forrásokat a költségvetésekben, ezekkel biztosítva a járvány körülményei között megnövekedő társadalmi kiadásokat.

A gazdasági visszaesés, a recesszió a pénzügyminisztérium legújabb jelzése szerint is várhatóan 7-9% között lesz. A Magyar Nemzeti Bank szeptemberi „inflációs jelentésében” új hivatalos prognózist adott¹.

A GDP termelési oldala

A magyar gazdaság 2019 végéig kiemelkedő mértékben növekedett. A 2016. évi szerény, 2,1%-os ütem után 2017-ben már érzékelhető volt az uniós források – nagyrészt hazai költségvetésből megelőlegezett - jelentős beruházás élénkítő hatása. Ennek megfelelően 4,5%-kal, majd 2018-ban már 5,1%-kal bővült a bruttó hazai termék. 2019-ben pedig a GDP volumene 4,9%-kal haladta meg az előző évit. Ez a dinamika az Európai Unióban az írországi növekedés után a második legmagasabb érték. Az évtized második felének gyors gazdasági növekedését egyértelműen segítették az uniós források, amelyek 2020-ra már jelentősen beszűkültek. A gazdaságirányítás pedig nem is készült fel arra a lassulásra, amely a koronavírus járvány okozta visszaesés nélkül is bekövetkezett volna. A magyarországi versenyképességi deficit pedig a kialakult folyamatok során egyre komolyabb nehézségeket okozhat.

2020 első negyedévének még csak a végén hatott a gazdaság teljesítményére a koronavírus járvány. Ebben az időszakban a bruttó hazai termék szezonálisan és naptárhatás kiszűrésével számított adatok szerint 0,4%-kal csökkent az előző negyedévhez, és 2%-kal nőtt a múlt év azonos időszakához mérten. A második negyedévben azonban a vártnál lényegesen nagyobb visszaesés, sőt zuhanás következett be a magyar gazdaságban. A világjárvány hatására bekövetkezett változások a gazdasági-társadalmi környezetben, talán még nem is tapasztalt folyamatokat indukáltak és ezek egyelőre a statisztikai számbavétel eszközeivel sem mérhetők gyorsan és pontosan.

---

¹ lásd: MNB - 2020.09.24. Inflációs jelentés (2020 szeptember) <https://www.mnb.hu/letoltes/hun-ir-22.pdf>

A Központi Statisztikai Hivatal hivatalos előzetes becslése szerint **13,6 százalékkal csökkent a magyar Bruttó Hazai Termék volumene a második negyedévben²** 2019 azonos időszakához képest, szezonálisan és naptárhatással kiigazítva pedig 13,5 százalékkal. Összesítve az első hat hónap eredményét, a 2020 első félévi GDP teljesítmény 6,1 százalékos csökkenés.

Az ipar teljesítménye 20,1, ezen belül a feldolgozóiparé 21,7 százalékkal szűkülte 2019 első félévéhez képest. Az **építőipar hozzáadott értéke 13,2 százalékkal, míg a mezőgazdaságé 2,1 százalékkal mérséklődött.** A szolgáltatások bruttó hozzáadott értéke összességében 12,2 százalékkal csökkent.

A Bruttó Hazai Termék termelési oldalán a nemzetgazdasági ágak közül a legnagyobb mértékben a szolgáltatások (6,8 százalékponttal) járultak hozzá a visszaeséshez, köztük a közigazgatás, oktatás, egészségügy mintegy 1,9 százalékponttal járult a csökkenéshez. Az ipar zuhanása 4,3, az építőiparé pedig 0,7 százalékpontos volt.

Amennyiben feltesszük, hogy a gazdaság növekedési pályáját kizárólag a járványhelyzet befolyásolta - azaz a többi tényező szerepe változatlan - a KSH külön becslése szerint a 2020 első negyedévi GDP naptárhatással kiigazított volumenindexet 2,79 százalékponttal, míg a második negyedévi volumenindexet 18 százalékponttal csökkentette a járványhelyzet.

Az első negyedévet vizsgálva csak a szolgáltatásokban, ezen belül is a **kereskedelem, szálláshely-szolgáltatás, vendéglátás ágazatban** volt jelentős a visszaesés. A felhasználási oldalon pedig egyedül **a szolgáltatások exportjánál jelent meg a hatás**, bár ez jelentős is volt egyben.

A második negyedévben a válság hatása **a legtöbb nemzetgazdasági ágra** kiterjedt. A mezőgazdaságban, a pénzügyi és biztosítási tevékenység esetében nem volt kimutatható a járvány miatti gazdasági helyzet hatása. A felhasználási oldalon **az export és az import esetén volt a hatás a legjelentősebb, ezt a háztartások fogyasztási kiadása és a bruttó állóeszköz-felhalmozás** követte. Nem jelentkezett negatív gazdasági hatás a közösségi fogyasztás esetén.

A Központi Statisztikai Hivatal hivatalos előzetes becslése szerint **13,6 százalékkal csökkent a magyar Bruttó Hazai Termék volumene a második negyedévben.**

---

² Lásd: KSH tájékoztató <https://www.ksh.hu/docs/hun/xftp/gyor/gdp/gdp2006.html>

Jelentős a visszaesés, a nyers adatok szerint 2019 azonos időszakához képest 13,6 százalékos, szezonálisan és naptárhatással kiigazítva pedig 13,5 százalékos. 2020 első félévi GDP teljesítménye 6,1 százalékos csökkenés.

Az ipar teljesítménye 20,1, ezen belül a feldolgozóiparé 21,7 százalékkal szűkült 2019 első félévéhez képest. Az **építőipar hozzáadott értéke 13,2 százalékkal, míg a mezőgazdaságé 2,1 százalékkal mérséklődött.** A szolgáltatások bruttó hozzáadott értéke összességében 12,2 százalékkal csökkent.

A Bruttó Hazai Termék termelési oldalán a nemzetgazdasági ágak közül a legnagyobb mértékben a szolgáltatások (6,8 százalékponttal) járultak hozzá a visszaeséshez, köztük a közigazgatás, oktatás, egészségügy mintegy 1,9 százalékponttal járult a csökkenéshez. Az ipar zuhanása 4,3, az építőiparé pedig 0,7 százalékpontos volt.

Amennyiben feltesszük, hogy a gazdaság növekedési pályáját kizárólag a járványhelyzet befolyásolta - azaz a többi tényező szerepe változatlan - a KSH külön becslése szerint **a 2020 első negyedévi GDP naptárhatással kiigazított volumenindexet 2,79 százalékponttal, míg a második negyedévi volumenindexet 18 százalékponttal csökkentette a járványhelyzet.**

Az első negyedévet vizsgálva csak a szolgáltatásokban, ezen belül is a **kereskedelem, szálláshely-szolgáltatás, vendéglátás ágazatban** volt jelentős a visszaesés. A felhasználási oldalon pedig egyedül **a szolgáltatások exportjánál jelent meg a hatás**, bár ez jelentős is volt egyben.

A második negyedévben a válság hatása **a legtöbb nemzetgazdasági ágra** kiterjedt. A mezőgazdaságban, a pénzügyi és biztosítási tevékenység esetében nem volt kimutatható a járvány miatti gazdasági helyzet hatása. A felhasználási oldalon **az export és az import esetén volt a hatás a legjelentősebb, ezt a háztartások fogyasztási kiadása és a bruttó állóeszköz-felhalmozás** követte. Nem jelentkezett negatív gazdasági hatás a közösségi fogyasztás esetén.

Az ipari termelés zuhanása ...

A pandémia hatása 2020 márciusában elérte az ipari termelő üzemeket, és gyökeresen megváltoztatta a termelés volumenét és szerkezetét. Az ipari kibocsátás hónapról hónapra vegyes képet mutat. Júniusban már 17,1%-kal emelkedett – szezonálisan és munkanaphatással

kiigazított adatok szerint – az előző hónaphoz képest, ugyanakkor a kiigazított adatok alapján 12,2%-kal esett vissza 2019 azonos időszakához viszonyítva. Az év kezdetétől összesítve 12,8%-kal mérséklődött az ipari termelés³.

2020 első félévében a feldolgozóipari kibocsátás 13%-kal, az energetikai iparé 0,9%-kal csökkent az egy évvel megelőzőhöz képest. A feldolgozóipar mintegy harmadát kitevő járműgyártás termelése 26,2%-kal, a második legnagyobb súlyú alágazatot jelentő számítógép-, elektronikai- és optikai-termék gyártásé 2,7%-kal mérséklődött.

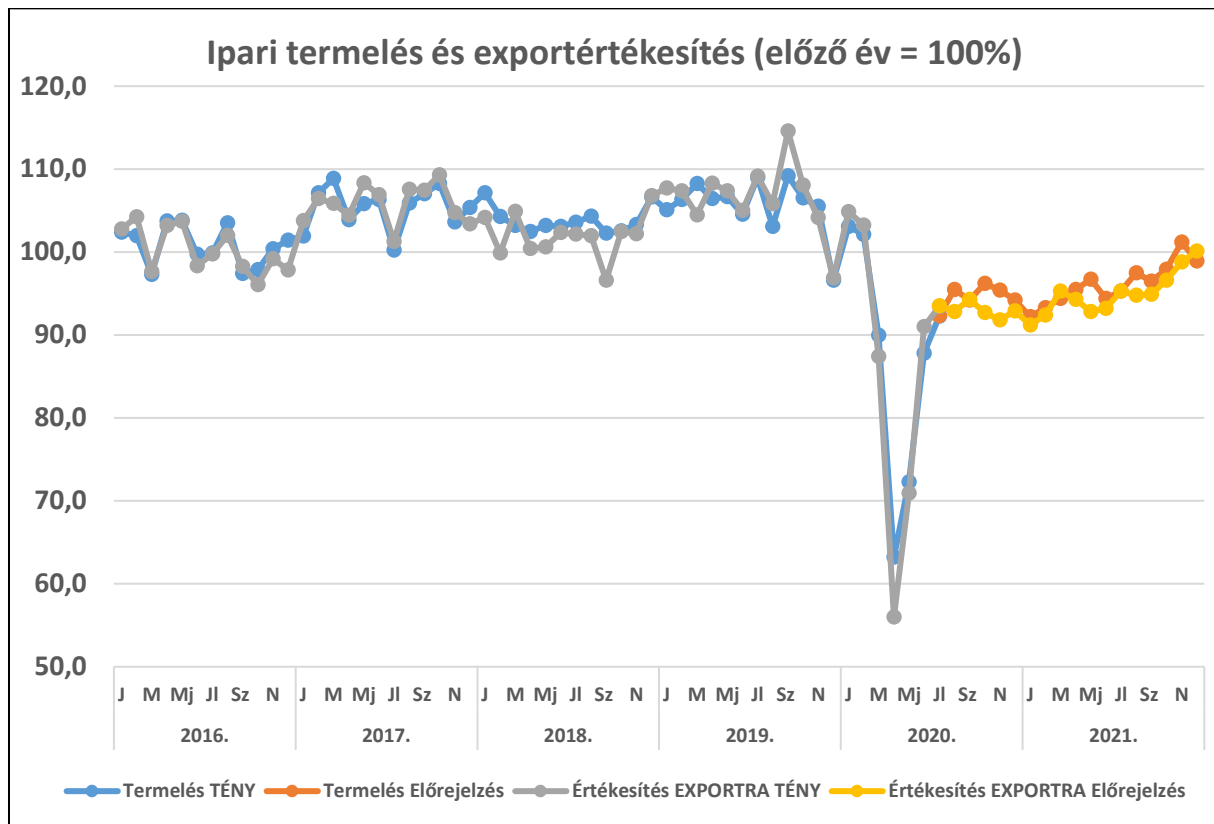
Az ipari termelés rangsorában a harmadik helyen lévő élelmiszeripar termelése viszont 1,7%-kal nőtt. A kisebb súlyú alágak közül a villamos berendezés gyártás kibocsátása 7,7%-kal, a gyógyszergyártásé 5,2%-kal emelkedett, míg a papír- és nyomdaiparé 5,7%-kal, az ipari berendezések üzembe helyezéséé és javításáé 8,3%-kal, a gépgyártásé 10,5%-kal, a vegyiparé 11,9%-kal, a gumi- és műanyagiparé 12,3%-kal, a kohászaté 17,9%-kal, a bőr- és ruházati iparé 19,1%-kal, a kőolaj-feldolgozásé 22,7%-kal csökkent.

Az ipari export júniusban – szezonálisan és munkanaphatással kiigazított adatok szerint – 23,4%-kal bővült májushoz, és 9%-kal mérséklődött 2019 júniusához viszonyítva. Az év elejétől 13,6%-kal esett vissza az ipar kivitele. Az első félévben az élelmiszeripar exportja 5,7%-kal, a villamos berendezés gyártásé 5,2%-kal, a gyógyszeriparé 3,7%-kal bővült, míg az ipari berendezések üzembe helyezése és javítása alágazatáé 0,8%-kal, a papír- és nyomdaiparé 1,1%-kal, a számítógép-, elektronikai- és optikai-termék gyártásé 1,5%-kal, a vegyiparé 6,4%-kal, a gépgyártásé 9,9%-kal, a gumi- és műanyagiparé 13,8%-kal, a kohászaté 19%-kal, a bőr- és textiliparé 23,6%-kal, a járműgyártásé 25,5%-kal csökkent.

A feldolgozóipar kivitele az első félévben 13,4%-kal, az energetikai iparé 17,9%-kal elmaradt. Az ipar belföldi értékesítése júniusban 5,2%-kal emelkedett májushoz, és 10,4%-kal csökkent 2019 júniusához képest. Az év elejétől számítva 7,7%-kal mérséklődött a belföldi értékesítés, ezen belül június végéig a gyógyszeripar belföldi értékesítése 4,3%-kal nőtt, de visszaesett az élelmiszeriparé 0,3%-kal, a kőolaj-feldolgozásé 2%-kal, a bőr- és textiliparé 3,7%-kal, a villamos berendezés és gyártásé 4,5%-kal, a papír- és nyomdaiparé 9,5%-kal, a gumi- és műanyagiparé 10,4%-kal, a gépiparé 12%-kal, a vegyiparé 13,1%-kal, a számítógép-,

³ KSH Gyorstájékoztató IPAR 2020. július (második becslés, szeptember 11.)
<https://www.ksh.hu/docs/hun/xftp/gyor/ipa/ipa2007.html>

elektronikai- és optikai-termék gyártásé 15%-kal, a kohászaté 15,5%-kal, az ipari berendezések üzembe helyezése és javítása alágazatáé 16,2%-kal, a járműgyártásé 28,4%-kal.

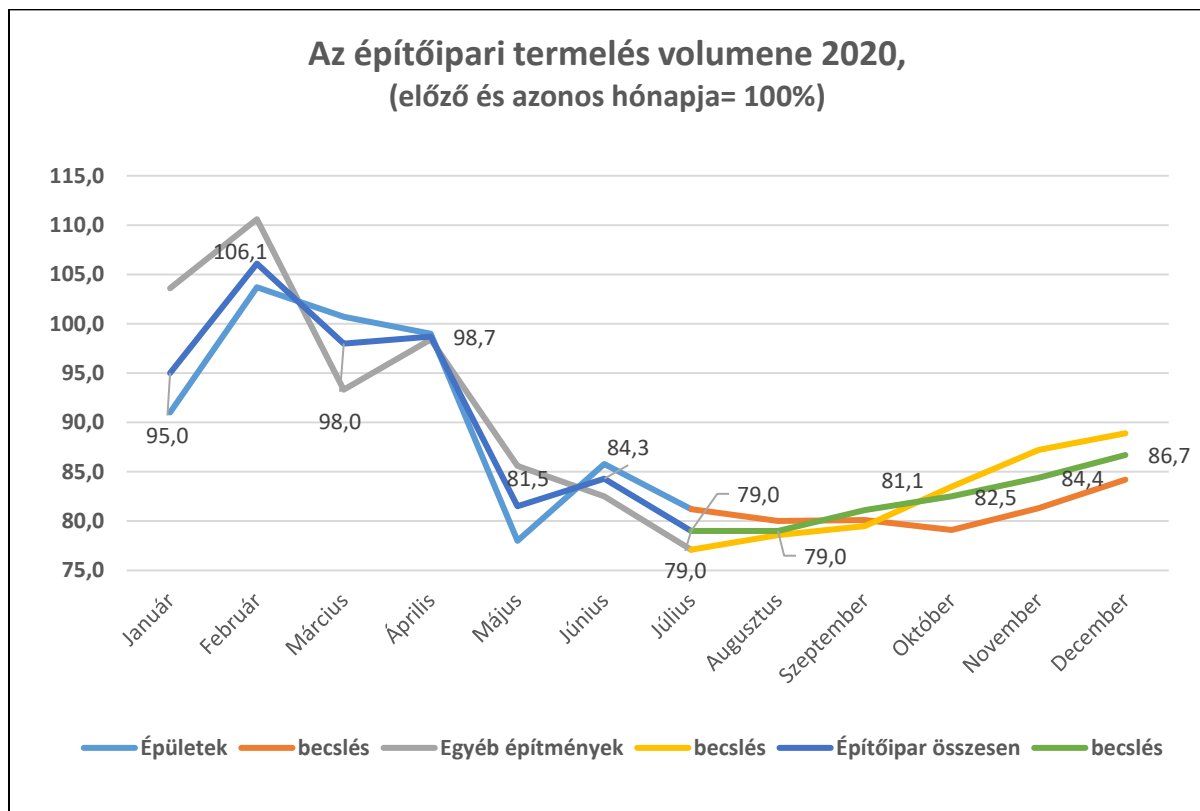
Forrás: KSH, saját becslés

Az első félévben a feldolgozóipar belföldi értékesítése 10,2%-kal csökkent, míg az energetikai iparé 1,5%-kal nőtt 2019 első hat hónapjához viszonyítva. A feldolgozóipari ágazatok jelentős súllyal rendelkeznek az iparon belül, az új rendeléseik volumene júniusban 15,7%-kal, az új exportrendeléseké 19,6%-kal bővült az egy évvel megelőzőhöz viszonyítva. A teljes rendelésállomány az első félév végén lényegében megegyezett (+ 0,1%) az egy évvel korábbival. Az exportrendelések volumene június végére ugyancsak azonos volt az egy évvel korábbival; azaz a számítógép-, elektronikai- és optikai-termék gyártásé 7,9%-kal, a járműgyártásé 5,6%-kal emelkedett. Azonban a gépgyártásé 4,7%-kal, a kohászaté 13,1%-kal, a villamos berendezés gyártásé 14,3%-kal, a gyógyszergyártásé 15,1%-kal, a vegyiparé 26,5%-kal, a papírgyártásé 35,9%-kal visszaesett. A belföldi rendelések volumene 1%-kal lett nagyobb a múlt év azonos időszakához viszonyítva. 2020 első félévében Észak-Alföldön 0,9%-kal nőtt, de a többi régióban visszaesett az ipari kibocsátás, legjobban, 21%-kal Nyugat-Dunántúlon.

Az építőipari termelés mérséklődése ...

Az építőipari termelés az elmúlt években a rendkívül alacsony 2017 évi bázistól mérve – számottevő ingadozásokkal – jelentős ütemben, 2019-ben egyértelműen kiemelkedő dinamikával bővült. Ez a tendencia már 2020 elején, még a járványt megelőzően megakadt. 2020 júniusában az építőipari termelés volumene 6,2%-kal emelkedett májushoz, és 15,7%-kal esett vissza 2019 júniusához képest. Az építőipari kibocsátás az első félévben 7,4%-kal, míg az épületek építése 7,4%-kal, az egyéb építményeké pedig 7,2%-kal mérséklődött.⁴

Az építőipari vállalkozások új szerződéseinek volumene júniusban igen jelentősen, több mint felére (44,8%-kal) csökkent, mégpedig az új épületek építésének körében 34,4%-kal, az egyéb építmények létrehozásában 55,6%-kal. Az építőipari ágazat teljes szerződésállománya június végén 19,2%-kal maradt el a 2019 júniusi értékétől; ezen belül az épületek építésére irányulóké 5%-kal emelkedett, míg az egyéb építmények körében 29,1%-kal esett vissza.

Forrás: KSH, saját becslés

⁴ KSH Gyorstájékoztató ÉPÍTŐIPAR 2020. július (szeptember 15.)
<https://www.ksh.hu/docs/hun/xftp/gyor/epi/epi2007.html>

A lakásépítés, lakáspiac alakulása ...

A lakásépítési tevékenység hosszú éveken át tartó stagnálása után 2016-tól szerény ütemű, majd a következő években érzékelhetően mértékű növekedésbe kezdett. A 2019 év végi adatok már a lakás-beruházási hajlandóság megtorpanását jelezték és a 2020 első félévében is csak 8 700 új lakás épült, bár ez az alacsony bázishoz képest 34,4%-os előző évihez mért bővülést jelez. Budapesten 22,2%-kal, a megyei jogú városokban 40,1%-kal, a többi városban 47,2%-kal, a községekben 22,6%-kal nőtt az épített lakások száma.

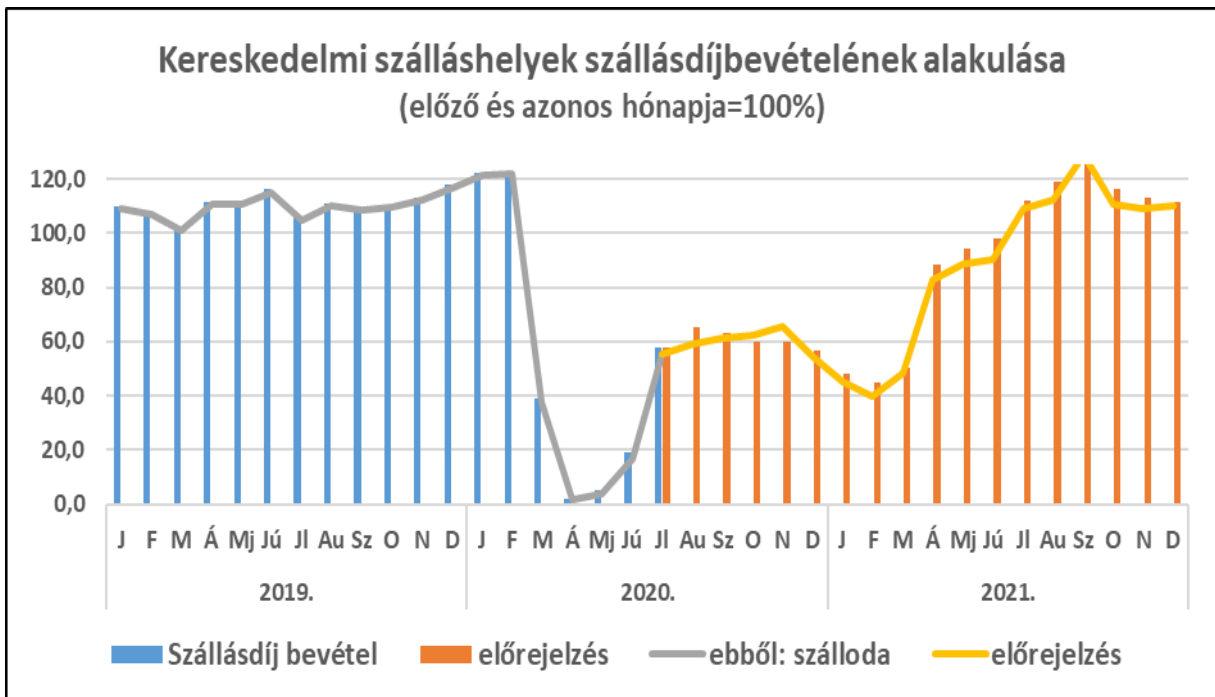
2020 első félévben kiadott építési engedélyek száma számottevően visszaesett. Összesen 12.500 építési engedélyt adtak ki, ez pedig az alacsony bázishoz képest is mintegy 32%-kal kevesebb a megelőző évihez. A kiadott építési engedélyek alapján a fővárosban 20,9%-kal, a megyei jogú városokban 50,6%-kal, a többi városban 33,6%-kal, a községekben 25,4%-kal kevesebb lakás építését kezdték meg 2019 első félévéhez képest. Az új lakások 47,5%-a családi ház, 41,6%-a többszintes, többlakásos épületben van. A családi házak lakásainak aránya 2,2 százalékponttal csökkent, míg a többlakásos épületekben lévőknek 2,6 százalékponttal nőtt az egy évvel korábbihoz képest. A használatba vett lakások átlagos alapterülete 96,6 mm volt, 2 mm-rel kisebb, mint a múlt év azonos időszakában.

A turizmus katasztrófális visszaesése ...

A turistaforgalom előző négy évben megfigyelt dinamikus bővülése a 2019-ben kissé szerényebb ütemben bővült. A koronavírus-járvány miatt elrendelt szigorítások következtében már március közepétől jelentősen visszaesett a vendégforgalom.

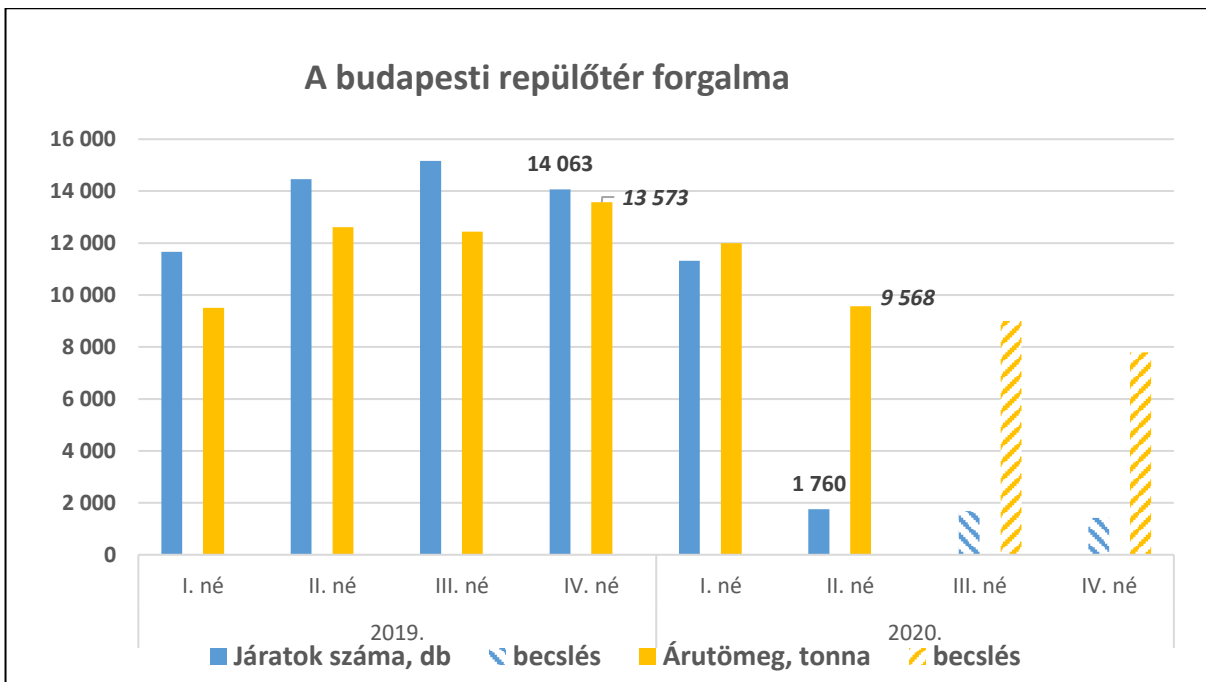
Az első félévben 2 millió 199 ezer vendég 5 millió 179 ezer éjszakát töltött el magyarországi szálláshelyeken. A vendégek száma 61%-kal, a vendégéjszakáké 60,6%-kal, ezen belül a hatodik hónapban vendégek száma 75%-kal és a vendégéjszakáké 75,2%-kal maradt el a 2019 első félévitől. A külföldi-vendég éjszakák száma 66,4%-kal, ezen belül júniusban 92,2%-kal esett vissza az egy évvel korábbihoz mérten⁵. Minden országból lényegesen kevesebb külföldi vendég jött hazánkba, mint a korábbi években, de **az egész ágazatot ellehetetleníti, hogy április óta gyakorlatilag nincs turistaforgalom.**

⁵ KSH Gyorstájékoztató Kereskedelmi szálláshelyek forgalma, 2020. július
<https://www.ksh.hu/docs/hun/xftp/gyor/ksz/ksz2007.html>

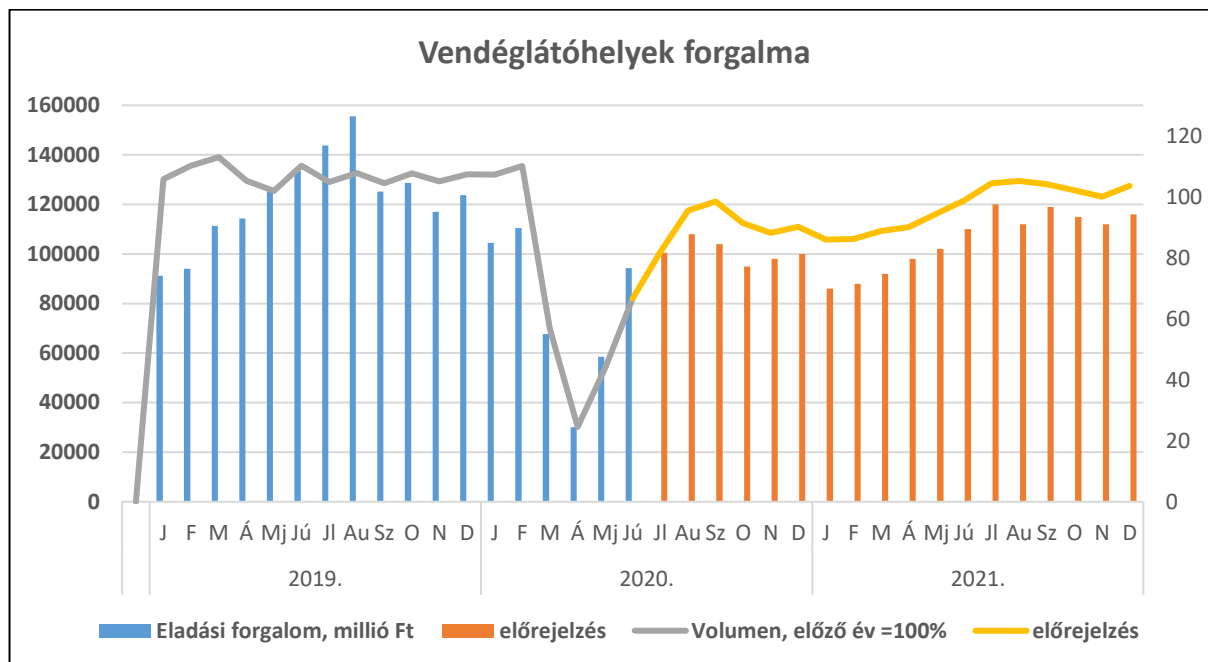
Forrás: KSH, saját becslés

A **belföldi vendégek** az első félévben 2 millió 920 ezer éjszakát töltöttek kereskedelmi szálláshelyeken, ami 54,5%-kal maradt el az egy évvel korábbtól. Júniusban pedig 59,2%-kal alacsonyabb ez a mutató.

Forrás: KSH, saját becslés

A kereskedelmi szálláshelyek **bruttó árbevétele** 2020 január-június hónapokban csupán 99 milliárd forintot ért el. Ez folyóáron 58,7%-kal, sőt júniusban 77%-kal volt alacsonyabb, mint 2019 azonos időszakaiban.

Forrás: KSH, saját becslés

A mezőgazdasági termelés alakulása ...

A mezőgazdasági termékek felvásárlásának volumene 2020 első félévében 1,7%-kal volt magasabb az előző évinél. A növényi és kertészeti termékek értékesítése 6,8%-kal nőtt, ezen belül a búza értékesítés 35,7%-kal, a kukoricáé 25,7%-kal emelkedett. Az ipari növények felvásárlása 57,8%-kal, a gyümölcsöké 39,2%-kal visszaesett, de a zöldségféléké 8,7%-kal emelkedett. Az élőállatok és állati termékek felvásárlása mérséklődött 0,5%-kal. A vágóállatok értékesítése 1,9%-kal, köztük a vágósertésé 4,8%-kal, a vágómarháé 1,8%-kal csökkent. A vágóbaromfié értékesítés 3,5%-kal bővült. Az állati termékek felvásárlása 2,4%-kal nőtt, ezen belül a tojásé 6,7%-kal esett vissza 2019 első félévéhez képest.

A GDP felhasználási oldala

A Központi Statisztikai Hivatal hivatalos előzetes becslése szerint a **Bruttó Hazai Termék** felhasználási oldalán a **háztartások tényleges fogyasztása 6,8 százalékkal mérséklődött, a fogyasztási kiadások pedig 8,4 százalékkal estek vissza**. Az átlagosnál mérsékeltebben csökkent a tartós (8,2 százalék), a féltartós (11,3 százalék) és a nem tartós (2,1 százalék) termékekre fordított kiadások volumene. Drasztikusan, 24,8 százalékkal zuhantak a szolgáltatások.

A **bruttó állóeszköz-felhalmozás 13,5 százalékkal volt kisebb**, mint 2019 első félévében. Ezen belül az építési és a gépberuházások is komoly mértékben estek vissza.

A **külkereskedelmi forgalom 59 milliárd forintos passzív forgalommal zárt, utoljára az előző válság idején, 2008 utolsó negyedében volt negatív a külkereskedelmünk egyenlege**.

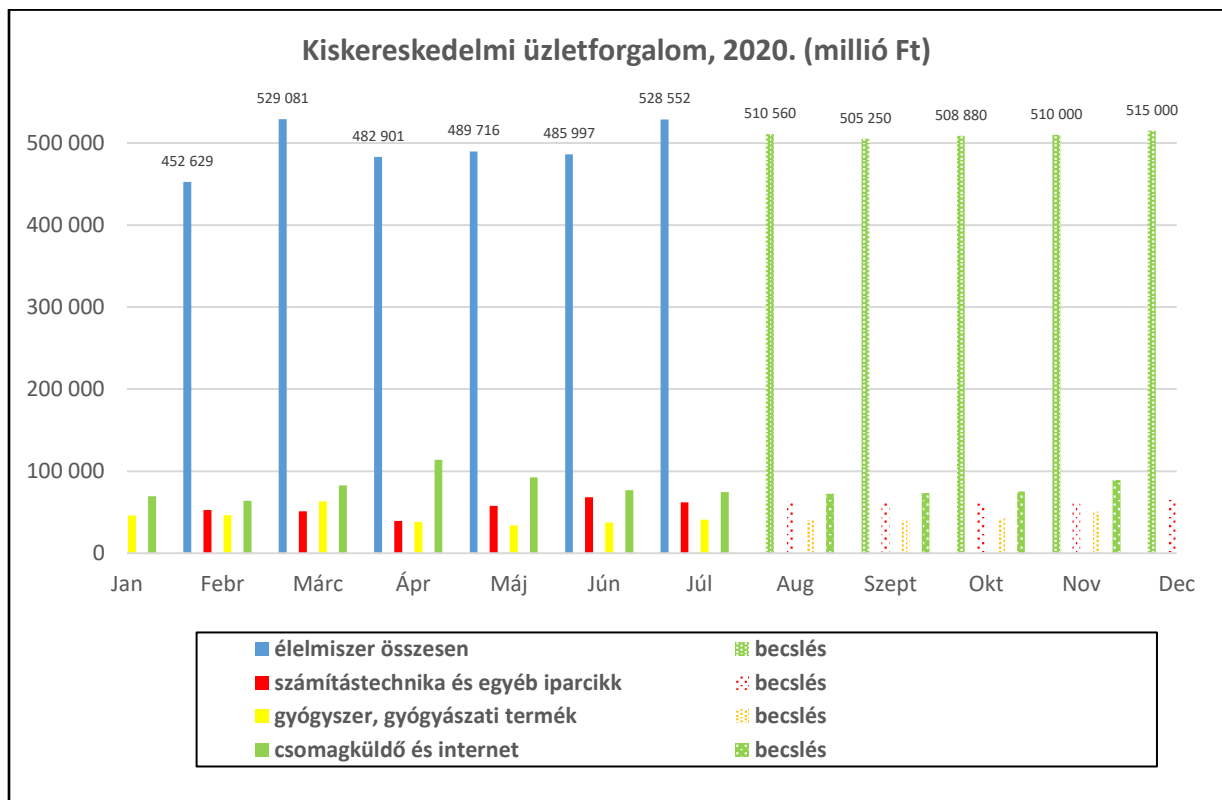
A GDP felhasználási oldalán a 13,6 százalékos csökkenéshez a külkereskedelem járult hozzá legjobban, 7,7 százalékponttal. A végső fogyasztás 4,5 százalékponttal, a bruttó felhalmozás pedig 1,4 százalékponttal járult hozzá a végső adathoz.

A háztartások jövedelme, fogyasztása és megtakarításai ...

A **kiskereskedelmi forgalom** az elmúlt öt évben dinamikus bővült. 2020 márciusától a koronavírus járvány közeledtével egy hónapon át tartó felvásárlás kezdődött a kereskedelemben. Júniusban, egy hónap alatt az eladások volumene 3,7%-kal nőtt, és 0,1%-kal mérséklődött az egy évvel korábbihoz képest.

Az első félévben 1,3%-kal nőtt a kiskereskedelmi forgalom, ezen belül az élelmiszerforgalom 4,6%-kal, az élelmiszerláncoké 5,8%-kal bővült, a dohány-vegyes boltoké 0,2%-kal mérséklődött. Az első hat hónapban a vegyes iparcikkek kereskedelmének volumene 9,2%-kal, a gyógyszereké 6,7%-kal emelkedett, de ez utóbbi forgalma júniusban 6,7%-kal visszaesett. A hasznáلتcikkek forgalma 30,3%-kal, az üzemanyagok eladásának volumene 11,3%-kal maradt

el az egy évvel korábitól. A bútör- és műszaki cikkek féléves forgalma 1,9%-kal csökkent, de júniusban 4,2%-kal nőtt. A ruházati termékek hat hónapos forgalma 32,8%-kal, az illatszereké 1,4%-kal visszaesett. A számítástechnikai és egyéb iparcikkéké 0,6%-kal mérséklődött, de júniusban már 13,3%-kal nőtt, míg a könyveké és újságoké már 26,6%-kal esett vissza. A 2019-ben a kiskereskedelmi forgalomból még csak 5,2%-os, de 2020-ban már 10,1%-os részesedéssel rendelkező internetes és csomagküldő kereskedelem jelentősen, 49,5%-kal emelkedett.

Forrás: KSH, saját becslés

Az MNB szerint a **lakosság bruttó pénzügyi vagyona** 2020 június végén 63.191 milliárd forintot ért el, ez 7,3%-kal több mint egy éve. A kötelezettségek levonásával számított **nettó pénzügyi vagyon** 52.341 milliárd forint volt, ez pedig 9,5%-kal nagyobb, mint az előző év végén. A lakosság 16.784 milliárd forint értékű készpénz- és betétállománnyal rendelkezett június végén. A betétek volumene az előző év azonos időpontjához viszonyítva 12,9%-kal, míg a készpénzállomány ennél nagyobb mértékben, 13,9%-kal emelkedett. A háztartások folyószámlabetétekben 18%-kal, lekötött betétekben pedig 2,7%-kal több pénzt tartottak, mint egy éve.

A háztartások június végén a bruttó pénzügyi vagyonuk 40,8%-át, 25.753 milliárd forintot **részvényben és egyéb részesedésben tartottak**, 6,7%-kal többet az egy évvel korábbinál. Ebből 18.553 milliárd forint a nem részvény formában meglévő részesedések állománya, ami 9,1%-kal nőtt egy év alatt. Csökkent viszont a befektetési jegyek állománya 3,4%-kal, most ezek összege 4.023 milliárd forint. A biztosítástechnikai tartalékok összege 4.653 milliárd forint, ez is több, 7,1%-kal az egy évvel korábbinál. 45,2%-a életbiztosítási díjtartalék (4%-kal nőtt), és 43,6%-a pedig nyugdíjpénztári tartalék (5%-kal nőtt).

A lakosság tulajdonában 8.820 milliárd forint összegű **értékpapír állomány** van. Ez az állomány egy év alatt 28,6%-kal nőtt. Az állomány több mint négyötöde egy éven túli lejáratú. A jelentős emelkedés oka az intenzív állampapír vásárlás, így pl. a 2019-ben bevezetett magas- és sávós kamatozású ötéves állampapír, hiszen ez minden évfordulónál kamatveszteség nélkül visszaváltható – ezért talán nem is hosszútávú (?). Az Államadósság Kezelő Központ adatai alapján a lakosság 8.865 milliárd forint értékű állampapír tulajdona 2,3%-kal kevesebb az év eleji állománynál⁶.

A **lakossági betétállomány egy hónap alatt**, júniusban 40 milliárd forinttal nőtt, és 10.236 milliárd forintot ért el. A forintbetétek 10 milliárddal, a devizabetéteké tranzakciók eredményeként 30 milliárd forinttal, árfolyamváltozások miatt 1 milliárd forinttal nőtt.

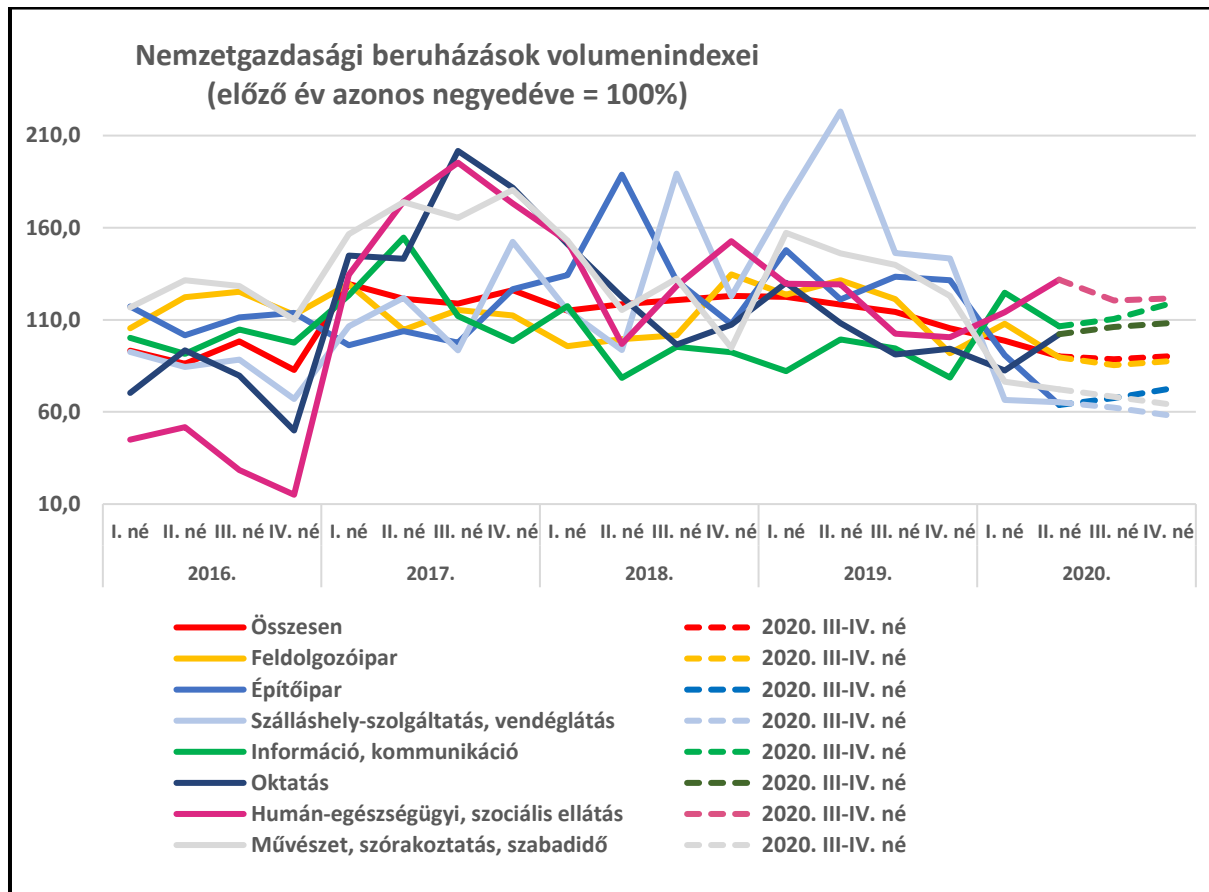
A **lakosság hitelállománya** júniusban 96 milliárd forinttal emelkedett, és a hónap végén 7.567 milliárd forint. A forinthitelek volumene 96 milliárddal, míg a devizahiteleké árfolyamváltozások következtében 1 milliárd forinttal emelkedett, míg tranzakciók eredményeként 1 milliárd forinttal csökkent. A lakossági devizahitelek aránya a teljes lakossági hitelvolumennek mindössze 0,4%-a.

Az beruházási teljesítmények mérséklődése ...

A beruházási tevékenység az elmúlt három évben - az Európai Uniótól kapott támogatások következtében is - dinamikusan bővült. A nemzetközi konjunktúra is segítette, hogy a beruházások többségét létrehozó, legalább 50 főt foglalkoztató vállalkozások felhalmozási teljesítménye ebben az elmúlt években erőteljesen nőtt. Ez a tendencia 2019 második felében

⁶ Az MNB ennél alacsonyabb összegű a lakossági állampapír vagyon. Az ÁKK az intézményi befektetők birtokában lévő lakossági értékesítés céljára kibocsátott állampapír állomány egy részét is itt veszi számba

az uniós források csökkenő igénybevétele következtében lelassult. 2020 első negyedében, tehát a koronavírus-járvány világgazdaságban érvényesülő hatása előtt a beruházások volumene 1,1%-kal mérséklődött az előző negyedéhez, és 1,8%-kal a megelőző év azonos időszakához viszonyítva.

Forrás: KSH, saját becslés

A második negyedévben – szezonálisan kiigazított adatok alapján – a beruházások volumene 3,3%-kal csökkent az előző negyedévhez, és 9,9%-kal 2019. II. negyedévéhez viszonyítva. Az építési beruházások volumene – szezonálisan kiigazított adatok alapján – 2,9%-kal esett vissza az első negyedévhez, és 9,2%-kal az egy évvel megelőzőhöz képest. A gépberuházások ennél is nagyobb mértékben (4,3%-kal) zuhantak az előző negyedévhez, és 11,5%-kal az előző év II. negyedévéhez mérten. A beruházások 57%-át megvalósító, több mint 50 főt foglalkoztató vállalkozások fejlesztéseinek volumene a második negyedévben - alapvetően a külföldi érdekeltségű vállalkozások visszafogott fejlesztései miatt - 12,1%-kal estek vissza. A költségvetési szektor beruházásai még jobban, 19,1%-kal zuhantak, nyilván az uniós forrásból finanszírozott fejlesztések kifizetésének következtében.

A feldolgozóipari fejlesztések jelentősen –amelyek a beruházási teljesítmény egynegyedét adják - 10,4%-kal estek vissza. Ezen belül a villamos berendezés gyártás, a gyógyszeripar és az élelmiszergyártás beruházásai a korábban indult projektek révén bővültek. A járműipari, a kohászati és a gépipari fejlesztések viszont számottevően csökkentek. A mezőgazdasági beruházások 2020. II. negyedévében kis mértékben, csupán 1,8%-kal emelkedtek a 2019-es időszakhoz viszonyítva. A turizmus beruházásai a szállodaépítések lassulásával 34,7%-kal, a kereskedelem és gépjárműjavítás fejlesztései 12,5%-kal lettek alacsonyabbak. A korábbi gyors ütemű stadion- és sportszarnok építések átmeneti lassulásával, a művészet, szórakoztatás, szabadidő eltöltés területén megvalósuló beruházások 27,7%-kal csökkentek. Az építőipari fejlesztések 36,2%-kal estek vissza 2019-hez képest. Jelentős fejlemény azonban, hogy az információ és kommunikáció területén - bár alacsony bázishoz viszonyítva – 6,5%-kal bővültek a fejlesztések.

A beruházásokban jelentős súllyal bíró ágazat a szállítás és raktározás. Itt a beruházások az uniós forrásból megvalósuló útépitések mérséklődése miatt 9,6%-kal csökkentek. Az ingatlanügyletek beruházásai viszont a lakásépítések és az üzleti célú ingatlanfejlesztések eredményeként csupán 2%-kal mérséklődtek. A kisebb súlyú területek közül a szakmai, tudományos és műszaki tevékenységeknél megvalósult beruházások 9,2%-kal, az adminisztratív és szolgáltatást támogató tevékenységeknél elkészült beruházások volumene 15,3%-kal csökkent.

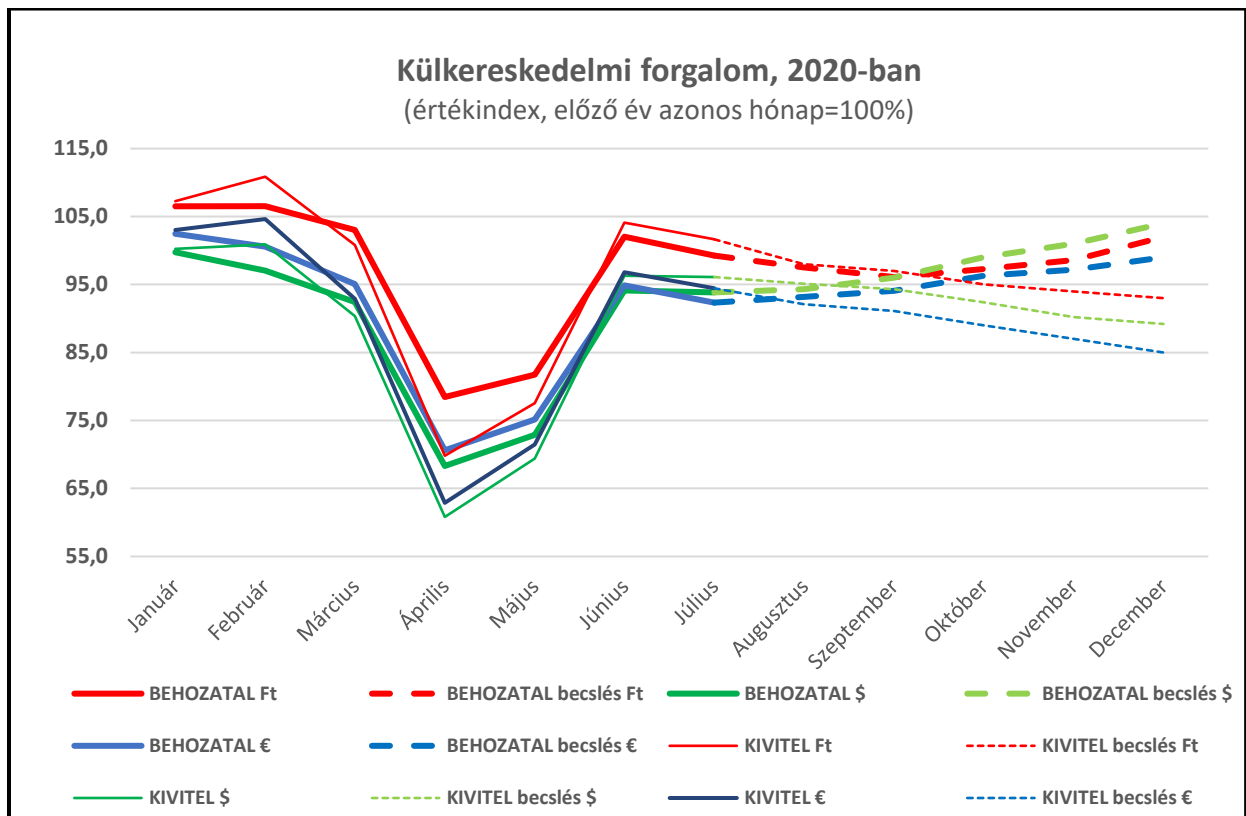
A közszférában a beruházási teljesítmény 2017 és 2019 között kiemelkedően nőtt. 2020 II. negyedévében az egészségügyben és a szociális ellátásban az alacsony bázist is és a járvány leküzdésével összefüggő berendezés-vásárlásokat is figyelembe véve – pl. a nagy mennyiségű altatógép beszerzést - komoly mértékben, 31,8%-kal emelkedtek a beszerzések. Az oktatásban is 2,2%-kal nőtt a beruházási tevékenység, de a vízellátásban és hulladékgazdálkodásban 14,5%-kal, a közigazgatásban és a védelmi ágazatban 28,6%-kal csökkent a beruházási volumen a határvédelemmel és a terrorelhárítással összefüggő fejlesztések ellenére.

A külkereskedelem kedvezőtlen alakulása ...

A **külkereskedelmi forgalom** hat év óta dinamikusan bővült, most azonban - a járvány következtében – megváltozott a dinamikája, sőt júniusban a kivitel volumene 5,4%-kal, a behozatalé 3,8%-kal csökkent 2019 azonos időszakához mérve. 2020 első félévében az export

9,6%-kal, az import 6,1%-kal elmaradt az tavalyi első félévben teljesített volumentől. A **külkereskedelmi mérleg** aktívuma 695 milliárd forint, illetve 2 046 millió euró lett. Ez 257 milliárd forinttal, illetve 911 millió euróval kevesebb, mint a múlt év azonos időszakában. A külkereskedelmi forgalom forintban mért árszínvonala a kivitelben 2,5%-kal, a behozatalban 5%-kal nőtt, a cserearány 2,4%-kal javult. A forint az euróhoz képest 7,7%-kal, az amerikai dollárhoz viszonyítva 10%-kal gyengült. Ez a második félévben további tendencia lehet, a forint akár 370 euróig is gyengülhet.

Forrás: KSH, saját becslés

A külkereskedelmi termékgazdaságnak a felét jelentő gépek és szállítóeszközök kivitelének volumene 2020 első félévében 13,2%-kal, a behozatalé 11,9%-kal csökkent. Az áruösszetétel egyik meghatározó termékköre a híradástechnikai készülékek. Ennek exportja euróban 3,6%-kal visszaesett. Hasonlóan változott a másik lényeges termékcsoportnak, a villamos gépek és készülékek kivitele 3,3%-kal, míg az energiafejlesztő gépeké és berendezéseké és a közúti járműveké zuhant, mintegy 25-26%-kal. A feldolgozott termékek exportvolumene – mint a második legjelentősebb áruösszetétel - 5,4%-kal csökkent, amíg ugyanakkor a csoport importja 1,8%-kal nőtt. Az áruösszetétel meghatározó kiviteli termékcsoportja a gyógyszerek, itt a kivitele euróban 13,9%-kal, a behozatala 26%-kal emelkedett. A szakmai,

tudományos ellenőrző műszerek exportja 15,8%-kal csökkent, importjuk 44,3%-kal nőtt. A járműiparhoz kapcsolódó gumigyártmányok kivitele 20,4%-kal, behozatala 16,4%-kal esett vissza. A műanyag alapanyagok kivitele euróban 14,1%-kal, behozatala 13,8%-kal alacsonyabb lett az egy évvel korábbi értéknél.

Jelentős folyamat zajlik a világgazdaságban, már hosszabb ideje csökkennek az energiahordozók és alapanyagok árai. Most a válság következtében, a keresleti szűkülés miatt tovább eshetnek az árak. Az energiahordozók importvolumene az első félévben 14,4%-kal csökkent; euróban mérve a kőolaj behozatala 40%-kal, a villamos energiáé 28,9%-kal, a földgázé 43%-kal lett alacsonyabb. Ugyanakkor 2020 első félévében a kivitelben harmadik legnagyobb árucsoportunk, az élelmiszerek, italok és dohánytermékek exportvolumene 5,3%-kal, a behozataluké 1%-kal emelkedett. A gabona és a gabonakészítmények exportja euróban 17,9%-kal, a tejterméké és a tojásé 6,9%-kal emelkedett, azonban a hús és a húskészítmények kivitele 6,1%-kal, az élőállatoké pedig 10%-kal esett vissza 2019hez viszonyítva.

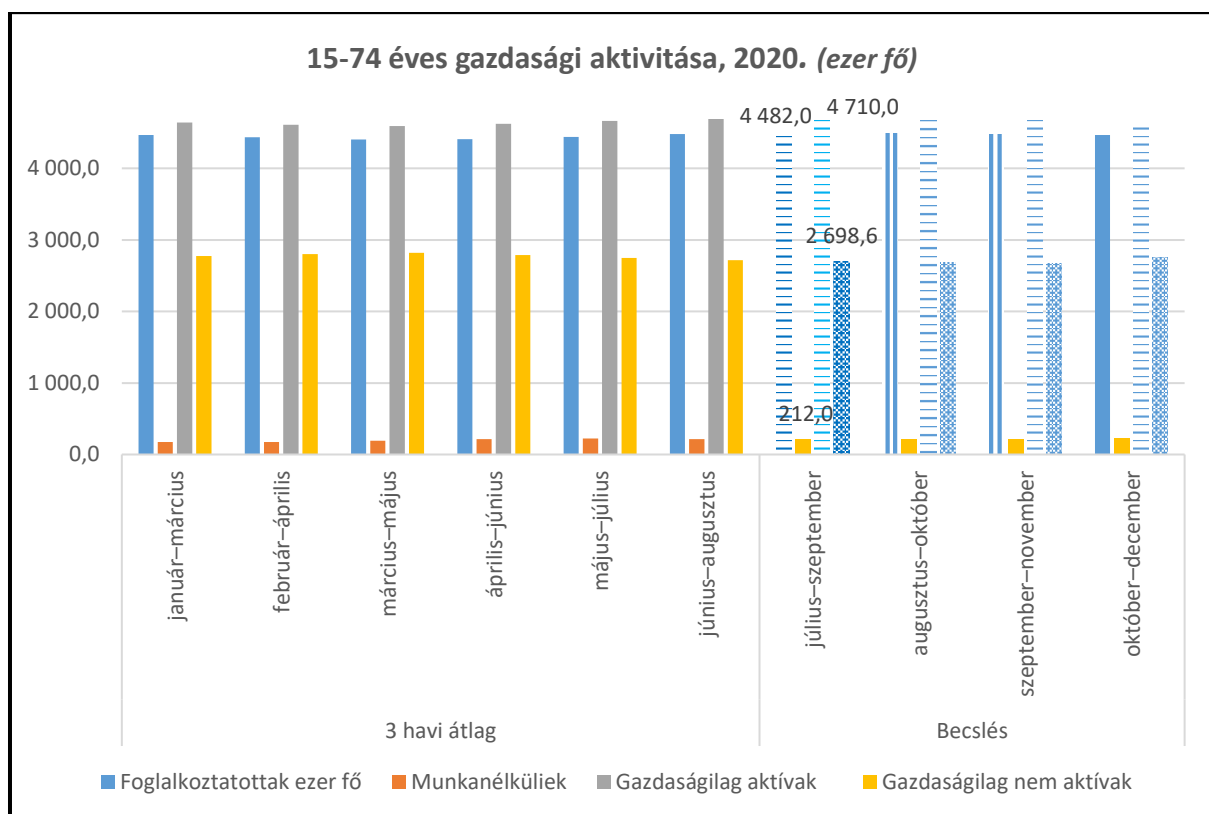
Júniusban az Európai Unió-s külkereskedelmünk 456 milliárd forint, illetve 1 312 millió euró aktívumot teljesített. Az uniós exportunk volumene 0,9%-kal nőtt, az importunké 5,5%-kal csökkent. A harmadik országokkal folytatott kereskedelmünk 230 milliárd forint, illetve 657 millió euró passzívummal zárult, és exportunk volumene 3%-kal csökkent, míg importunk 13,6%-kal bővült a 2019. első félévhez képest.

A foglalkoztatottság, munkanélküliség ...

A foglalkoztatottság alakulására a koronavírus járvány eltérő mértékben hatott az egyes országokban. Az első hét hónapban az időszak átlagában csupán kisebb mértékben növekedtek a munkanélküliségi ráták. Az Unióban a munkanélküliség aránya február és július között – azaz a vírusfertőzés tömeges európai megjelenésétől - 0,7 százalékponttal 7,2%-ra nőtt, ezen belül az eurózónában 0,6 százalékponttal 7,9%-ra! Görögországban a legmagasabb a munkanélküliség a májusban mért 17%-os mutató szerint. Júliusban Spanyolországban 15,8%-os, Olaszországban 9,7%-os, Svédországban 9,2%-os, Lettorságban és Litvániában 9-9%-os, Horvátországban 8,6%-os, Portugáliában 8,1%-os munkanélküliségi arányt jeleztek. Az

Amerikai Egyesült Államokban a februári 3,5%-os munkanélküliségi ráta júliusra 10,2%-ra nőtt!

A május és július közötti hónapok átlagában a *foglalkoztatottak száma* 4.439 ezer fő volt⁷, 79 ezer fővel, 1,7%-kal kevesebb, mint egy évvel korábban. A közfoglalkoztatottak átlagos száma 85 ezer fő volt, ami 22,7%-kal kevesebb, mint egy éve. A foglalkoztatási mutató meghatározásakor a munkaerő-felvétel módszertana alapján 98 ezer, 12 hónapnál rövidebb ideje külföldön dolgozót is hazai foglalkoztatottnak tekintett a KSH; számuk 17,2%-kal elmaradt az egy évvel korábitól.

Forrás: KSH, saját becslés

A *hazai elsődleges munkaerőpiacon*⁸ a május és július közötti időszakban 4.257 ezer főt foglalkoztattak, 0,8%-kal kevesebbet, mint egy évvel korábban. Amennyiben a külföldön dolgozók mintegy százezres létszámát is beleszámítjuk a hazai foglalkoztatott közé, úgy a 15-

⁷ KSH mintavételes lakossági felmérése szerint

⁸ A lakossági adatfelvétel szerint a közfoglalkoztatottakat és az egy évnél rövidebb ideje külföldön dolgozókat ez a létszám nem tartalmazza

64 éves népesség **foglalkoztatási rátája** 69,1% volt, 1 százalékponttal alacsonyabb az egy évvel azelőttinél.

A legjobb munkavállalási korúnak tekintett 25-54 évesek foglalkoztatási aránya 82,2% volt, ami az előző év azonos időszakához viszonyítva szintén csökkent 2,3 százalékponttal, és egyébként több mint féléve ez a mutató romlik. Az 55-64 évesek foglalkoztatási rátája viszont 59,2%-ra nőtt, és egy év alatt 2,5 százalékponttal emelkedett. A 20-64 éves korcsoportban, amelyet az elsődleges foglalkoztatottsági mérőszámnak tekint az „Európa 2020 stratégia”, a külföldön dolgozók számát is tartalmazó foglalkoztatási arány 74,4% volt, de ez is 0,9 százalékponttal kisebb, mint az egy évvel korábbi azonos időszaké.

Az ágazatok létszáma és súlya a GDP-ben

ágazat	ezer fő 2019-ben	GDP súlyarány, %
Mezőgazdaság, erdőgazdálkodás, halászat	210,7	4,2
Bányászat, kőfejtés	11,5	0,3
Feldolgozó- ipar	996,6	22,1
Villamos- energia-, gáz-, gőzellátás, légkondicionálás	34,5	1,5
Vízellátás; szennyvíz gyűjtése, kezelése, hulladék-gazdálkodás, szennyeződés-mentesítés	58,2	0,9
Építőipar	343,3	5,3
Kereskedelem, gépjárműjavítás	570,0	11,0
Szállítás, raktározás	303,3	6,1
Szálláshely-szolgáltatás, vendéglátás	186,8	1,9
Információ, kommunikáció	132,5	5,0
Pénzügyi, biztosítási tevékenység	76,4	3,5
Ingatlan- ügyletek	24,7	7,9
Szakmai, tudományos, műszaki tevékenység	168,4	6,2
Adminisztratív és szolgáltatást támogató tevékenység	139,8	4,0
Közigazgatás, védelem; kötelező társadalombiztosítás	407,2	8,0
Oktatás	345,5	4,5
Humán-egészség-ügyi, szociális ellátás	318,2	4,6
Művészet, szórakoztatás, szabad idő	80,1	1,5
Egyéb tevékenység	104,4	1,4
Összesen	4 512,1	100,0

Forrás: KSH

Július hónapban a munkaerőfelvétel adatai alapján a foglalkoztatottak száma 4.460 ezer fő volt, 3 ezer fővel (0,1%-kal) több, mint egy hónappal korábban, de 65 ezer fővel kevesebb, mint egy évvel azelőtt. A 15-64 éves népesség 69,6%-os foglalkoztatási rátája mérsékelten emelkedett, (0,2 százalékponttal) egy hónap alatt, de 0,8 százalékponttal csökkent a 2019 júliusához viszonyítva.

**A foglalkoztatottság korcsoportok szerinti alakulása a 15–64 évesek körében
(előző év azonos időszaka=100%) 2020. május–július**

Korcsoport, éves		15–24 éves	25–54	55–64	Összesen	Ebből: 20–64
Létszám	ezer fő	270,8	3 369,40	703,3	4 343,50	4 317,40
	változás, ezer fő ^{a)}	-15,4	-84,4	3,2	-96,6	-91,4
Foglalkoztatási ráta	%	27,2	82,2	59,2	69,1	74,4
	változás, százalékpont	-1,1	-2,3	2,5	-1,0	-0,

Forrás: KSH

Az **aktív munkanélküliek száma** a május és július között 66 ezer fővel nőtt, ez 46,7%-kal több, mint egy éve és számuk 224 ezer főre bővült. 2020. II. negyedévében az adatfelvétel során az aktív munkanélkülieken túl még 334 ezer fő jelezte, hogy szeretne dolgozni, de nem keres aktívan munkát, mert a járványhelyzet miatti korlátozások ezt akadályozzák vagy nem bíznak az esetleges elhelyezkedésben. Közülük 64 ezer fő tartozik az un. **passzív munkanélküliek** csoportjába.

A munkaerő-felvétel módszertana alapján számított **munkanélküliségi ráta** csak az aktív munkanélküliek számát tartalmazza és ez a ráta május és július között átlagosan 4,8% volt, ez pedig 1,4 százalékponttal magasabb a 2019 azonos időszakáénál. A 25 éven aluliak között változatlanul magas, 15,1%-os volt a munkanélküliség. Ez a mutató 3,9 százalékponttal több az egy évvel korábbinál, hosszú ideje ilyen magas.

A **Nemzeti Foglalkoztatási Szolgálat** adatai szerint a **regisztrált álláskeresők száma** július végén 365.800 fő volt, 3,1%-kal kevesebb, mint egy hónappal, és 118 ezer fővel, 47,6%-kal több, mint 2019. júliusában. A foglalkoztatók ebben a hónapban 80,1%-kal több új álláshelyet jelentettek be, mint egy hónapja, és ez a 63 ezer munkahely 35,1%-kal magasabb igény az egy évvel azelőttihez képest. Ezen belül a piaci munkahelyek száma csökkent 20,6%-kal, a

támogatott munkahelyeké 60,5%-kal, azaz másfélszeresére emelkedett az egy évvel korábbihoz viszonyítva. Kedvezőtlen munkapiaci jellemző azonban, hogy a júliusban bejelentett új álláshelyek több mint négyötöde (81,7%-a) csak közmunka lehet.

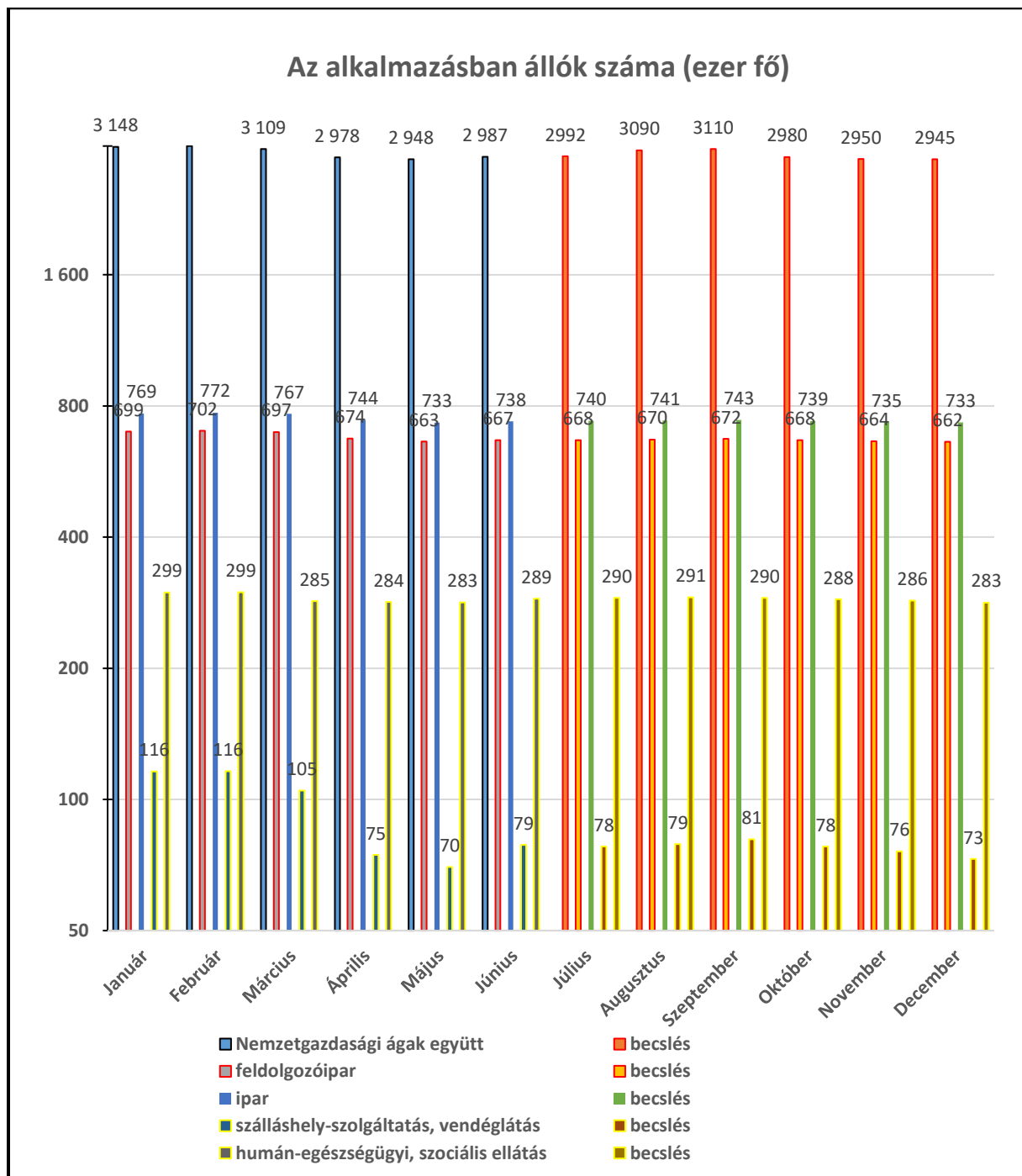
Súlyos gondot jelez a tartós munkanélküliség aránya is, hiszen az álláskeresők több mint egyötöde, (22,9%-a) már egy éve nem talál magának munkát. Akár kedvezőnek is találhatjuk azonban azt, hogy ez a tartós munkanélküliség 2020. júliusában átlagosan 9 hónap az egy évvel korábban regisztrált 14 hónappal szemben.

A hetedik hónap végén a regisztrált munkanélküliek 14,6%-a 25 éven aluli fiatal volt, 53%-uk első munkahelyét kereste, reménytelenül. A munkanélküliek közel egyharmadának, 30,7%-ának nem volt szakképzettsége. Az álláskeresők 36,8%-a legfeljebb általános iskolai végzettséggel rendelkezett. A középfokú végzettségűek – az álláskeresők 55,9%-a – körében 27,5% végzett szakközépiskolát, 46,6% szakiskolát vagy szakmunkásképzőt, 4,4% technikumot, míg 21,5% gimnáziumot. A felsőfokú végzettségűek júliusban 7,3%-ot képviseltek a munkanélküliek között. Az álláskeresők 22,2%-a az elhelyezkedés szempontjából az egyik legkiszolgáltatottabb korcsoportba tartozó 55 éven felüli volt. A munkanélküliek alig egynegyede, 27,4%-a volt álláskeresői támogatásra jogosult, melynek egyhavi összege 2020-ban legfeljebb a minimálbérével egyenlő, és mindössze 90 napon keresztül folyósítják. A 2020-tól legalább 96 600 forintos, legfeljebb a minimálbérrel azonos összegű, mérlegelésen alapuló keresetpótló juttatásban, illetve a nyugdíj előtti, a minimálbér 40%-ával azonos 64 400 forintos álláskeresői segélyben – összefoglalóan szociális támogatásban – az álláskeresők egyötöde, 20,4%-a részesült. **A munkanélküliek több mint fele, 52,2%-a – az Európai Unióban egyedülálló módon – teljesen ellátatlanul maradt.** Ennek oka – többek között – a szűkülő szociális gondoskodási szegmenset jól jellemző, összesen 3 hónapig folyósított munkanélküli ellátás, amely minden más tagországban – reálisan figyelembe véve az újra-elhelyezkedésig szükséges átlagos időtartamot – legalább 9 hónapig jár az érintetteknek.

A koronavírus járvány gazdaságra gyakorolt hatását jelzi, hogy Budapesten és minden megyében több munkanélküli szerepelt a nyilvántartásban, mint egy évvel korábban. Különösen jellemző ez a munkanélküliséggel korábban kevésbé sújtott nyugati megyékben.

Ezekben a 47,6%-os átlagos országos rátát lényegesen meghaladó mértékben nőtt a munkanélküliség. Összesen 11 megyében és a fővárosban is meghaladta az országos átlagot. Így Győr-Moson-Sopron megyében 170,9%-kal, Budapesten 114,8%-kal, Vas megyében

88,3%-kal, Zala megyében 80,5%-kal, Komárom-Esztergom megyében 77,1%-kal, Veszprém megyében 76,1%-kal, Pest megyében 69,3%-kal, Fejér megyében 64,8%-kal, Bács-Kiskun megyében 51,4%-kal, Csongrád-Csanád megyében 50,5%-kal, Heves megyében 49,1%-kal, Tolna megyében 47,7%-kal több munkanélkülit tartottak nyilván, mint egy évvel korábban.

Forrás: KSH, saját becslés

A **közfoglalkoztatottak száma** első félév átlagában 87 ezer fő volt, 16,8%-kal kevesebb az egy évvel azelőttinél. Júniusban 88 ezer fő, 3,9%-kal több, mint egy hónappal korábban, és 12,2%-kal alacsonyabb, mint egy évvel megelőzően. A teljes munkaidőben dolgozó közmunkások bruttó átlagkeresete a félévben 82 200 forint volt, csak 0,3%-kal magasabb a múlt év azonos időszakáénál. Ez pedig a jogszabályban előírt minimálbér felét éppen hogy meghaladja (annak 51,1%-a). A nettó átlagbérük egy év alatt 3%-ot veszített a vásárlóértékéből, hiszen a minimálbér kötelező emelése nem terjed ki a közfoglalkoztatottakra.

Az **intézményi munkaügyi statisztika** adatai szerint az első félév átlagában a legalább ötfős vállalkozásoknál, a költségvetési szerveknél és a nonprofit szervezeteknél a közfoglalkoztatottakkal együtt 3 millió 55 ezer fő volt **alkalmazásban**, 4%-kal kevesebb, mint 2019 első félévében. Ebben a statisztikában a közfoglalkoztatottak nélkül az alkalmazottak létszáma 3,6%-kal maradt el az egy évvel korábitól. A **költségvetési intézményeknél** a közfoglalkoztatottak nélkül 694 ezer főt alkalmaztak, 0,5%-kal kevesebbet, mint a múlt év azonos időszakában.

A keresetek alakulása ...

A nemzetgazdaságban a teljes munkaidőben foglalkoztatottak **bruttó átlagkeresete** az első félévben 395 ezer forint volt, és ez 9,9%-kal magasabb az egy évvel korábinál. A versenyszférában 409.200 forint volt az átlagos kereset, amely 9,1%-kal nőtt egy év alatt. A költségvetési intézményekben 402.500 forintot ért el a keresetek átlaga, ez 11,6%-kal magasabb és ez sem tartalmazza a közfoglalkoztatottak bérét.

Az alkalmazásban állók **nettó átlagkeresete** az első félévben 262.600 forint volt, a bruttóéval azonosan 9,9%-kal magasabb, mint 2019 első félévében. Miután a fogyasztói árak ebben az időszakban 3,4%-kal nőttek, a reálkereset 6,3%-kal emelkedett. A versenyszféra első hat hónapban mért 272.100 forintos nettó átlagkeresete 9,1%-kal magasabb az egy évvel korábinál. A költségvetési intézményekben pedig 267.600 forint (11,9%-kal több) a nettó átlagkereset.

A válsághelyzet miatt szükséges néhány módszertani megjegyzést tenni a kereseti adatokhoz. Az adatok korrekt megítéléséhez tartozik az a magyarázat, hogy

- a havi kereseti adatok az intézményi statisztikában közölt 3 millió 55 ezer fő alkalmazottra vonatkoznak. Így tehát a foglalkoztatottak 68,5%-ának, azaz kétharmaduknak a kereseteit összesítik. Becslések szerint a havonta publikált jövedelmi szint akár 30%-kal is magasabb lehet, mint azt a teljes foglalkoztatotti körre érvényes számítás mutatná.
- Ezen túl most jelentős lehet az a torzító hatás, hogy a megfigyelés a teljes munkaidőben foglalkoztatottakra vonatkozik. A koronavírus járvány miatt pedig a munkavállalók növekvő hányadát részmunkaidőben foglalkoztatják, és adataik így nem szerepelnek a kereseti statisztikában. Feltételezhető az is, hogy a gyakoribbá vált részmunkaidős alkalmazás inkább a kisebb keresetű dolgozókat érinti, így ezek az ideai kereseti adatok ettől is magasabbra becsültek.

A járványhelyzet miatti munkanélküliség leküzdésére tett intézkedések ...

Július végére - február óta most először - 366 ezer főre csökkent a júniusi 376 ezerről a regisztrált álláskeresők száma. A Nemzeti Foglalkoztatási Szolgálat adatai szerint azonban még mindig 45 ezren jelentkeztek a munkaügyi hivataloknál. A februári adatokhoz viszonyítva 100 ezer fővel többen vannak állás nélkül, és a 366 ezer állástalan közül júliusban 218 ezer fő kapott valamilyen támogatást. A járvány megjelenése óta mintegy 112 ezerrel több lett a munkanélküli, és körülbelül 10 százalékuk tudott újra munkába állni. Ezt segítené a bértámogatások rendszere, a honvédségi alkalmazás és a közmunka lehetősége.

Április végén indult két bértámogatási program, amelyekkel a kormány több mint 200 ezer munkahelyet támogatott. Ezekkel az április végén, május elején még állásban levők kaphattak segítséget. A részmunkaidős támogatás után májusban a munkahelyteremtésre megnyitott költségvetési kerettel további 34 ezer ember jutott munkához. Júliustól a tartós munkanélküliek – azaz a legalább hat hónapja álláskeresők illetve pályakezdők – foglalkoztatása esetén nyújtották ezt a támogatást.

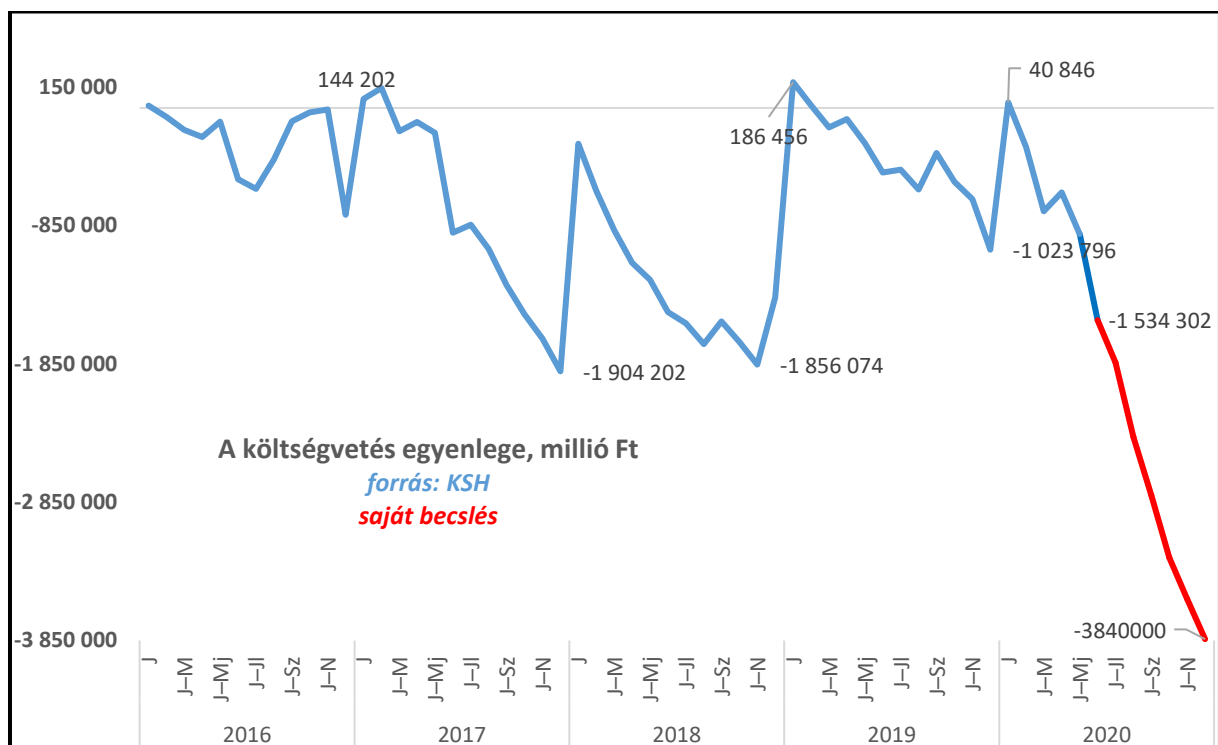
A honvédség keretében június közepétől mintegy négyezer állás lehetőséggel közel 600 fő élt. Az állami cégeknél megnyíló álláslehetőségek kiterjesztésére a kormány stratégiai megállapodást kötött egy munkaerő-kölcsönző céggel, de ez az állami cégek programja az elmúlt hónapokban nem hozott eredményeket. A közmunka programban foglalkoztatottak száma év elején csökkent, így márciustól 15 ezerrel kevesebben dolgoztak. Ezzel pedig a közmunkából kimaradtak is növelik a járvány miatt áprilistól állás nélkül maradtak számát.

II. MONETÁRIS ÉS FISKÁLIS HELYZETKÉP

Az államháztartás – költségvetési hiány, államadósság emelkedése ...

Az **államháztartás pénzforgalmi szemléletű konszolidált hiánya** – önkormányzatok nélkül – július végén 2 165 milliárd forint. Ez az éves hiánycél hatszorosa, 589,9%-a volt. Az első hét hónapban a központi alrendszer bevétele 12.503 milliárd forint volt, amely az előirányzat 58,4%-a, és kiadása 14 668 milliárd forintra teljesült, ami az éves előirányzat 67,3%-a. A központi költségvetés hiánya július végén 1.841 milliárd forintot ért el, azaz az éves előirányzat 512,9%-át.

A költségvetés 2020-ban egészen másképp alakul, mint a 2019-ben elfogadott éves Költségvetési-törvényben szerepel. A 2010 óta folyamatosan és az Unióban is értékelhetően alacsony szintre csökkentett költségvetési hiány most a járványhelyzettel összefüggő intézkedések következtében a GDP-nek akár 8 – 10%-át is elérheti.

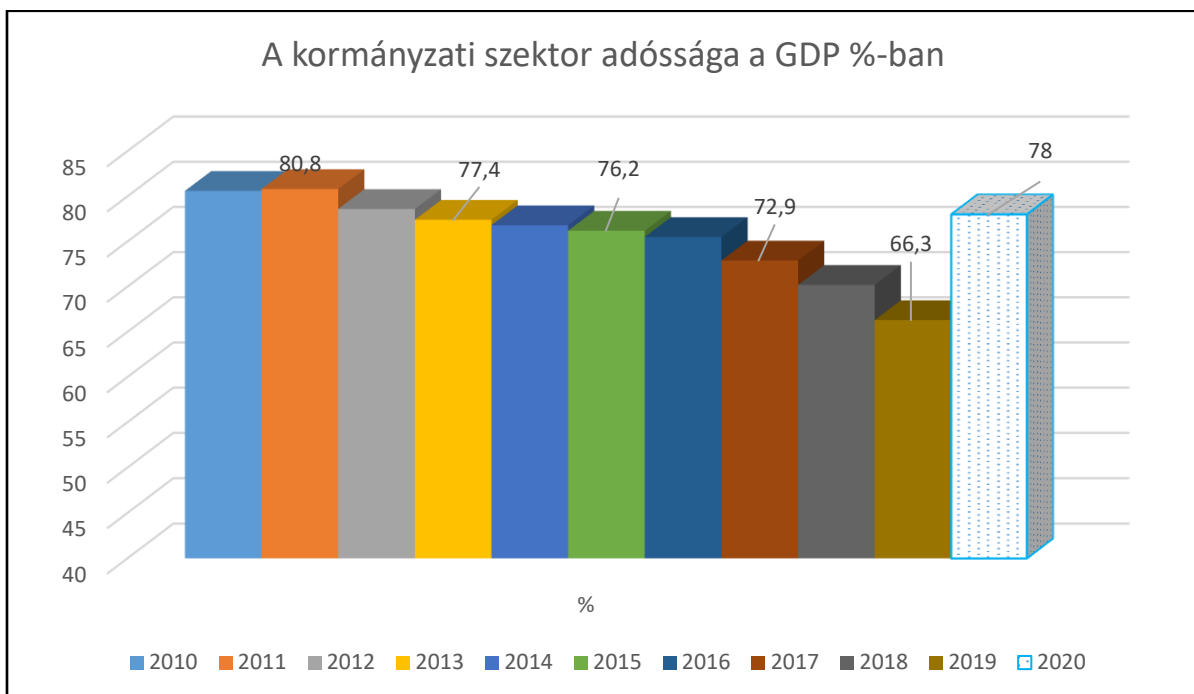
Az évek óta – a gazdasági növekedéssel együtt - javuló államháztartási hiányt 2020-ban a tervek szerint a GDP 64% körüli mértékére tervezte a költségvetés. A válság kezelésére hozott

intézkedések költséghatásai, a jelentősen növekedő államháztartási hiány következtében akár 8-10 százalékponttal megemelkedik. Már június végére több mint 2000 milliárd forinttal magasabb volt az adósságunk⁹.

milliárd Ft	2019. dec. 31.	2020. márc. 31.	2020. jún. 30.
Az államháztartás bruttó konszolidált adóssága	30 324,3	30 901,8	32 432,2

Forrás: MNB

Az első negyedévben mért 66,8 százalékról június végére a GDP 71,9 százalékára emelkedett az államháztartás bruttó konszolidált adóssága. Ennél magasabb adósságot utoljára 2018 harmadik negyedévében volt, és a válság következtében az végére tovább fog emelkedni a GDP arányos mutató.

Forrás: <http://www.ksh.hu/docs/hun/xftp/stattukor/edp/edp20200422/index.html> Saját becslés

Az adatok mutatják, hogy 2020 második negyedévében jelentősen megnőtt az adósságráta, Ennek oka lehet az, hogy

- Egyrészt az adósság nominális összege jelentősen emelkedett, a központi költségvetés adóssága három hónap alatt majdnem 1500 milliárd forinttal megnőtt és 2020 első félévében

⁹ <https://www.mnb.hu/statisztika/statisztikai-adatok-informaciok/adatok-idosorok/xii-a-nemzetgazdasag-penzugyi-szamlai-penzugyi-eszkozok-es-kotelezettsegek-allomanyai-es-tranzakcioi/az-allamhaztartas-es-a-haztartasok-elozetes-penzugyi-szamlai>

1837 milliárd forintos deficit keletkezett. (Ennek finanszírozására tavasszal mintegy 3,5 milliárd euró értékben devizakötvényeket bocsátott ki Magyarország, sőt a forintkibocsátások élénkítésére már nemcsak hetente tart kötvényszerződéseket az adósságkezelő, hanem internetes vásárlását is lehetővé tette).

- feltételezhető, hogy a GDP a későbbi felülvizsgálata során az előzetesnél még rosszabb lesz, így változni fog az adósságráta is.

A gazdasági visszaesés mértéke feltételezhetően 2020 második negyedévében volt a legnagyobb, így fokozatos javulással számolhatunk. Az ideai konvergencia programban 72,6%-os év végi adósságrátával számoltak, de 3%-os GDP-csökkenés és 3,8%-os hiányt feltételezve.

Amennyiben viszont 10%-os gazdasági visszaesés és 7%-os hiány következik be 2020-ban, úgy már a GDP 80%-át éri el az adósságállományunk.

Az adóbevételek alakulása...

A gazdálkodó szervezetek januártól júliusig 864 milliárd forint adót fizettek, 9,5%-kal többet, mint egy évvel ezelőtt. A befizetések legnagyobb tétele az „egyéb központosított bevételek” – a környezetvédelmi termékdíjak, az elektronikus és időalapú útdíjak, valamint a bírságbevételek. A gazdálkodó szervezetek adóinak 38,2%-a, 330 milliárd forint ezen a jogcímen növelte az államkincstár bevételeit, összege 3,5%-kal elmaradt az időarányos korábbi értéktől. Az egyéb központosított bevételek legnagyobb hányada az elektronikus, valamint az időalapú útdíjak befizetése, ezekből 162 milliárd forint folyt be, 3,6%-kal kevesebb. Július végéig 2019 első hét hónapjához képest 2%-kal nőttek az állam bírságbevételei. A másik jelentős tétel a társasági adó, amelyből - a szabályozás változása – a decemberi feltöltési kötelezettség elmaradása – következtében 192 milliárd forintos bevétele érkezett, 38,9%-kal több, mint a múlt év első hét hónapjában.

Fogyasztáshoz kapcsolt adókból az első hét hónapban 3.382 milliárd forintot fizettek be a kötelezettek, amely 3,3%-kal kevesebb az előző évinél. Általános forgalmi adókból az előző évben realizálnál 3,9%-kal kevesebb, jövedéki adókból 0,9%-kal kisebb befizetés történt. A járműüzemanyagok jövedéki adójából is kevesebb összeg (5,2%-kal) teljesült. A dohánytermékek bevételei azonban – részben az alacsony bázis és az adóemelések következtében – 8,2%-kal nagyobbak lettek. A pénzügyi tranzakciós illeték 127 milliárd forintos bevétel

9,5%-kal elmaradt a tavalyitól, ez a kereskedelmi bankok és a kincstár csökkenő befizetésének következménye.

A lakosság július végéig 1.606 milliárd forint adót fizetett és ez 4,4%-kal több a múlt év azonos időszakában teljesültől. Személyi jövedelemadóból 4,4%-kal, gépjárműadóból 65,8%-kal több, míg illetékekből 8,3%-kal lett kevesebb az állami bevétel. A gépjárműadóból származó költségvetési bevétel megnőtt több mint másfélszeresére, ennek oka a koronavírus járvány miatti önkormányzatoktól történt 40%-os elvonás.

A társadalombiztosítási alapok bevétele 3.471 milliárd forint, ezen belül a nyugdíjbiztosítási alap összes bevétele 1,2%-kal csökkent, míg az egészségbiztosítási alapé 4,1%-kal emelkedett az első hét hónapban. A nemzeti foglalkoztatási alap 237 milliárd forintos bevétele viszont elmaradt 12,4%-kal a korábitól. Az alapok bevételeinek eltérő dinamikáját az az alapok közötti arányváltoztatás okozza, amely alapján a nyugdíjbiztosítási alap 71,63%-át kapja a szociális hozzájárulási adó most 1,41 százalékponttal nagyobb bevételéből.

A költségvetési szervek és a fejezeti kezelésű előirányzatok kiadásai január-július között 7.593 milliárd forint volt. Ez az összeg 27,5%-kal nőtt a tavalyi azonos időszakhoz viszonyítva. A költségvetési szervek kiadásai 20,2%-kal, a szakmai fejezeti kezelésű előirányzatokéi 31,1%-kal, az alacsony bázisú uniós programok kiadásai 50%-kal emelkedtek. A helyi önkormányzatok támogatása az első hét hónapban 428 milliárd forintba került, ez 4,4%-kal kevesebb mint korábban.

Szociális és családtámogatásokra hét hónap alatt 387 milliárd forintot fordított a központi költségvetés, lényegében annyit, mint tavaly. A családi támogatásokra fordított összeg 0,6%-kal, a közgyógyellátásra fordított kiadás 6,5%-kal nőtt az előző év azonos időszakához viszonyítva. A 235 milliárd forintnyi foglalkoztatási alaphoz kapcsolódó kiadások egyharmada (31,6%) a közmunkaprogram finanszírozását biztosította. A nyugdíjbiztosítási alap 2.102 milliárd forint kiadása 5,5%-kal nagyobb, mint egy éve. Az egészségbiztosítási alaphoz 1.704 milliárd forintot költött el, mintegy 20%-kal többet. A legnagyobb összegű tétel a gyógyító megelőző ellátások kiadása 973 milliárd forinttal, folyóáron 32%-kal többet.

Július folyamán gyorsult ütemben nőtt a 30 napnál régebben fennálló tartozások összege és aránya. Ezek jelentik a lejárt fizetési határidejű pénzügyi kötelezettségek teljes állományának mintegy 60%-

át, arányuk 7 százalékponttal nőtt. A 60 napos késedelmet meghaladó tartozások aránya 37% volt, egy hónap alatt 9,5 százalékponttal emelkedett. A legnagyobb intézménykört irányító Emberi Erőforrások Minisztériumának 32,3 milliárd forintos tartozásai adják a július végi állami adósságállomány 68%-át. Az eladósodott költségvetési fejezetek második helyén az Innovációs és Technológiai Minisztérium áll, lejárt tartozásai a hónap végén a teljes állomány 18%-át, 8,7 milliárd forintot ért el. A Honvédelmi Minisztérium 2,4 milliárdos adósságállománya a központi költségvetés tartozásainak 5,1%-át jelenti.

Az államháztartás július végi magas hiánya már jelzi, hogy a 2020. évi hiány jelentősen túllépi majd költségvetési törvényben tervezettet, és év végére elérheti a GDP 8-10%-át. Ezt a koronavírus járvány elhárítását célzó intézkedésekkel is magyarázható, a **kormány** veszélyhelyzeti időszak alatt a költségvetési előirányzatok közötti átcsoportosításokat végzett. Emellett **több forrással segítette az élsport, a stadionépítés és -fenntartás beruházásait.**

Az infláció megugrása ...

A túlfűtött gazdasági növekedés következtében immár két éve érezhető az az árnyomás, amely a fogyasztói árakat magas szinten tartja. Ezt magyarázza a hosszabb ideje stabilan magas maginfláció és az élelmiszerárak növekvő, magas szintje. Az az eurózónában 0,4%-kal emelkedtek a fogyasztói árak júliusban, az egész Európai Unióban pedig 0,9%-kal nőttek a korábbi időszakhoz képest. **A magyar infláció jellemzője** júliusban az élelmiszerek és élvezeti cikkek, valamint a szolgáltatások magas fogyasztói árai. **Különösen gyorsan nőnek egyes alapvető élelmiszerek árai.**

A hazai ipar termelői árainak lassú emelkedést is trendszerű, annak ellenére, hogy az Európai Unióban az ipar belföldi értékesítési árai 3,3%-kal, az eurózónában 3,7%-kal csökkentek a félév végén az előző évihez képest. Az első félévben hazánkban 3,4%-kal nőttek a termelői árak. **A termelői árak** júniusban 0,7%-kal emelkedtek az előző hónaphoz, és 3,1%-kal az egy évvel korábbihoz képest. Érdeemes végig nézni az egyes ágazatok áremelkedését. Így járműgyártásban 8,4%-kal, a gépi berendezések üzembe helyezésében és karbantartásában 7,4%-kal, a fémfeldolgozásban és a bőr- és textiliparban ugyancsak egyaránt 7,1%-kal, a gépgyártásban 6,4%-kal, az élelmiszeriparban 6,3%-kal, a gyógyszeriparban 6%-kal, a gumi- és műanyagiparban 5,8%-kal, a villamos berendezés gyártásban szintén 5,8%-kal, a számítógép-, elektronikai- és optikai-termék gyártásban 4,7%-kal, a fa-, papír- és

nyomdaiparban 3,7%-kal voltak magasabbak most nyár elején az árak, mint egy éve. A vegyiparban 6,3%-kal, a kőolaj-feldolgozásban 15,5%-kal azonban mérséklődtek az árak. az egy évvel korábbihoz viszonyítva.

Az *ipari export* értékesítési *árak* júniusban 0,6%-kal nőttek az előző hónaphoz, és 5,2%-kal az egy évvel korábbihoz viszonyítva. Az első hat hónapban a kiviteli árak 4,8%-kal voltak magasabbak az egy évvel korábbinál. A feldolgozóipar kiviteli értékesítési árai összességében 6,2%-kal nőttek, az energetikai ipari árak viszont jelentősen, 14%-kal csökkentek az egy évvel ezelőttihez képest.

Az *ipar belföldi* értékesítési *árak* júniusban 0,8%-kal emelkedtek az előző havihoz, és 1,1%-kal mérséklődtek az egy évvel korábbihoz képest. Emelkedtek az árak júniusban a járműgyártásban 8,4%-kal, a gépi berendezések üzembe helyezésében és karbantartásában 6,8%-kal, a fémfeldolgozásban 6,2%-kal, a számítógép-, elektronikai- és optikai-termék gyártásban 5,9%-kal, a gumi- és műanyagiparban 5,3%-kal, az élelmiszeriparban 5%-kal, a bőr- és textiliparban 4,6%-kal, a gépgyártásban 4%-kal, a villamos berendezés gyártásban 3,8%-kal, a fa-, papír- és nyomdaiparban 2%-kal, a gyógyszergyártásban 1,2%-kal. Csökkentek viszont a vegyiparban 9,7%-kal, a kőolaj-feldolgozásban 19,2%-kal.

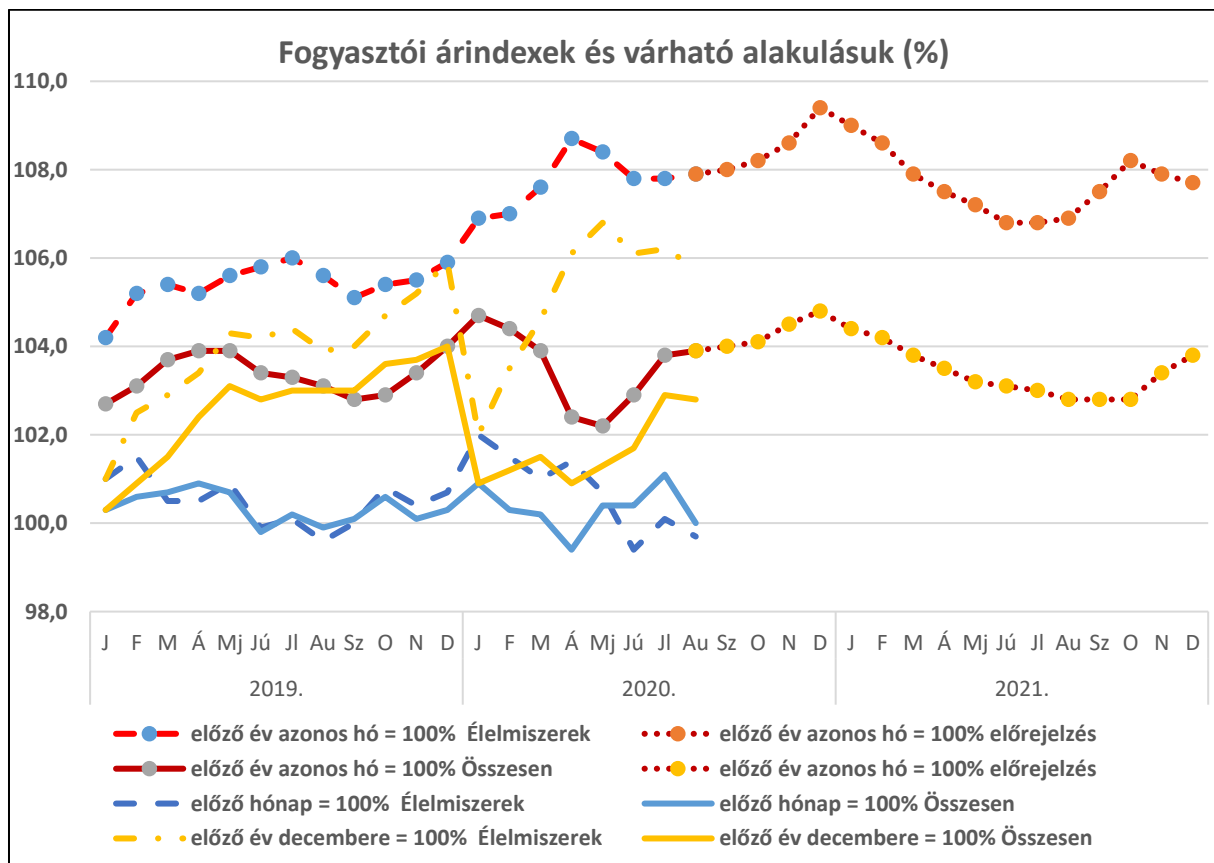
Az *építőipari termelői árak* a második negyedévben 1,6%-kal nőttek az előző negyedévhez, és 7,7%-kal az előző év második negyedéhez viszonyítva. Az első félévben 8,1%-kal emelkedtek az építőipari árak, míg a második negyedévben az épületek építési árai 7,5%-kal, az egyéb építményeknél érvényesített árak 7,8%-kal haladták meg a tavalyi szintet.

A *mezőgazdasági termelői árak* júniusban 4,7%-kal, az első félévben 6,5%-kal nőttek. A növénytermesztési és kertészeti termékek ára júniusban 7,6%-kal voltak magasabbak. Júniusban az ipari növények termelői ára 15,8%-kal, köztük az olajos növényeké 15,7%-kal, a gyümölcsöké 19%-kal, a zöldségféléké 12,4%-kal emelkedett. Csökkent a burgonyáé 16,9%-kal. Az élőállatok és állati termékek felvásárlási árai közül a vágósertésé 24,1%-kal, a vágómarháé 2,5%-kal emelkedett. Az állati termékek felvásárlási ára júniusban 3,9%-kal, ezen belül az első hat hónapban a tehéntejé 6,3%-kal, a tojásé 7,4%-kal nőtt.

A mezőgazdasági termelői árak és a ráfordítások árszintjének változását összehasonlító *agrárrolló az első félévben* számított **6,3%-os mutatója jelezi, hogy** a termelői árak nagyobb mértékben emelkedtek a ráfordításokénál.

A **FOGYASZTÓI ÁRAK** júliusban 1,1%-kal emelkedtek az előző hónaphoz, és 3,8%-kal az egy évvel korábbihoz viszonyítva. Az első hét hónapban 3,5%-kal nőtt a magyarországi infláció. A tartós fogyasztási cikkek ára 0,3%-kal, a ruházati termékeké 0,2%-kal emelkedett. A hazai élelmiszerárak közül egy hónap alatt emelkedett a friss hazai és déligyümölcsöké 3,3%-kal, a vajé 2,3%-kal, az étolajé 2,2%-kal, a tojásé 1,9%-kal, a dió, a mák és a mogyoróé 1,8%-kal, a rizsé 1,7%-kal, a sajté 1,6%-kal, a sertézsiradéké 1,4%-kal, a tejé 1,3%-kal, az üdítőitaloké szintén 1,3%-kal, a gyümölcs- és zöldséglevéké 1,2%-kal, a teáé, a kenyéré, a csokoládéé és a kakaóé egyaránt 1%-kal. Csökkent ára a tejtermékeknek 1,3%-kal, a sertéshúsnak 3,9%-kal, a burgonyának 6,4%-kal, a friss zöldségnek 8,8%-kal.

Forrás: KSH, saját becslés

A tartós fogyasztási cikkek árai júliusban 2,7%-kal nőttek az egy évvel korábbihoz képest. A kerékpároké 6,3%-kal, az új személygépkocsiké 12,1%-kal nőtt, míg a televíziókészülékeké 4,1%-kal csökkent. A szolgáltatások árai júliusban összességében 3,4%-kal drágultak. A lakbérek 3,2%-kal, a járműjavítás 8,9%-kal, a lakásjavítás és -karbantartás 11,5%-kal, a

háztartási szolgáltatás 9,2%-kal, az üdülési szolgáltatás 5,1%-kal, az internet szolgáltatás díja 3%-kal, a postai szolgáltatás árai pedig 10,2%-kal nőttek egy évvel azelőttihez képest. nőtt.

A *nyugdíjas fogyasztói* kosárral számított un. nyugdíjas inflációs mutató értéke júliusban 0,8%-kal volt magasabb az előző hónap mutatójánál, és jelentősen emelkedett, 4,3%-kal az egy évvel azelőttihez mérve. A júliusi *maginfláció* pedig – amely ismét túlhaladta az MNB inflációs céljának határát - a 4,5%-os mértékével, és előre vetíti a fogyasztói árindex jelentősebb emelkedését a következő hónapokra.

Pénz és tőkepiaci helyzet ...

A Magyar Nemzeti Bank a válság első hullámában már komoly intézkedéseket tett a várható pénzügyi nehézségek megelőzésére. Ehhez korábban kialakított gyakorlattal a likviditás megőrzését, a bizalom fenntartását és a forrásnyújtás biztosítását megoldani. A forrásnyújtás tekintetében 1.500 milliárd Ft értékben a NHP Hajrá programot és 450 milliárd Ft értékben egy Növekedési Kötvényprogramot kezdeményeztek. Hasznos lépésnek tekinthető a Jelzálog-levél Vásárlási program újraindítása és 1000 milliárd Ft-os nagyságrendben egy Állampapír-vásárlási program megkezdése. Előremutató lépés, hogy a bank kidolgozott 50 olyan javaslatot, amelyek segíthetnek a gazdasági visszaesés leküzdésében.¹⁰

A likviditás biztosítása a tőke és likviditás szabályok átmeneti enyhítésével és a kötelező tartalékteljesítés alóli felmentéssel folyik. A bizalom fenntartása pedig már évek óta a Magyar Nemzeti Banknak egy nagyon fontos kommunikációja. A bevezetett hiteltörlesztési moratórium nagyon-nagy segítség jelentett a nyugdíjasok, családosok körében. Az MNB hosszabb lejáratú fedezethitel eszközöket is életbe léptetett és a fedezeti kör nagyvállalati hitelekkel való bővítése is a válságkezelés egyik eszköze lett.

Az infláció külön kérdéskörként vizsgálható a vírushelyzet kezelésében. Az MNB számításai szerint a gazdaság újra indításának inflációs hatása a 0,9 százalékpontot is elérheti. Nélkülözhetetlen, hogy a nyilvánvalóan a koncentráltan megugró kereslet, a kieső kínálat lassú helyreállása és a vállalati átárazások kérdésköre miatt kiemelten figyeli az inflációs hatásokat és ezek tartósságát. Az MNB egyébként a már alkalmazott un. hagyományos eszközökkel is

¹⁰ A Magyar Nemzeti Bank 50 javaslata a koronavírus járvány gazdasági hatásainak kezelésére. <https://www.mnb.hu/letoltes/a-magyar-nemzeti-bank-50-javaslata.pdf>

képes segíteni a válság leküzdését. A Növekedési Kötvényprogramban lévő 450 milliárdos keret mintegy 3/4 része szeptemberig el is fogyott. Az NHP Hajrá program 1.500 milliárd Ft-os keretéből pedig már 550 milliárd Ft-ot használtak fel. A jelzálog-levél vásárlási program eddigi összege 180 milliárd Ft, míg a hosszabb lejáratú fedezethitel eszköz jelenlegi állománya 1.800 milliárd Ft-ra tehető. Az Állampapír-vásárlási program 1000 milliárd Ft-os keretéből eddig 350-360 milliárd Ft kelt el.

Fontos az inflációs cél mellett a külső egyensúly megtartása, de ez utóbbi a nagyobb kereslet biztosításával ellentétes hatást okozhat. A válság helyzetben a monetáris politikai lépések szempontjából a ténylegesen megvalósuló infláció és a hivatalosan deklarált inflációs cél közötti különbség nagyon meghatározó. 2019-ben az inflációs célkitűzés értékét a mért infláció már 0,4 százalékponttal meghaladta. Emiatt emelni kellene az alapkamatot, amely lépés viszont nyilván a járvány megoldásához szükséges lazítással nem egyezik.

A válság miatt a reálgazdaság jelenleg lelassult és a tőkepiac is bajban van, a fundamentális információk nélkül csak nagyon volatilisán működik. Alacsony a likviditás és a piacok is félve működnek. Ebben a helyzetben a jegybank feladata egyértelműen az lehet, hogy a likviditást minden lejáraton biztosítsa, mégpedig megfelelő mennyiségben. Ehhez a korábban tett lépése megfelelőek, az elmúlt években a tartalékmegfelelést megfelelően kezelte a bank. A 2019. év végi tartalékok és az év végi rövid lejáratú külső adósságok aránya kedvezően alakult, és ez lehetősége ad egy megfelelő monetáris politikai lépéssorozat kialakítására. A 28 milliárd eurós tartalék és a 18 milliárd eurós rövid külső adósság 60 %-os puffert jelent. Várható, hogy az MNB erőteljesebben kontrollálja majd a kialakult hozamgörbéket, ez is szükséges ahhoz, hogy a járvány alatti védekezést és utána majd a gazdaság újbóli beindítását lehetővé tegyünk.

Kedvező lépés lehet az MNB által egyre nagyobb szerepet vállalása a költségvetés finanszírozásában. Ez a célzott hitelezési programok indítása mellett a költségvetés finanszírozását jelenti. A gyakran hangoztatott ún. helikopter pénz megoldással elképzelhető a gazdasági helyzet javítása. Ezzel a megoldással Magyarországon sem lehet gond, bár így a tőke feltöltési kötelezettségen keresztül a költségvetés hiányát és az államadósságot növeli a Magyar Nemzeti Bank. A jegybanki pénz és keresletteremtésnek azonban nemcsak inflációs hatása lehet, hanem külső egyensúlyi következményei is. Ez valószínűleg átmeneti fizetési mérleg romlással jár együtt, és ebben nem áll túl jól Magyarország, hiszen jelenleg a fizetési mérlegünk igen kedvezőtlenül alakul. Az állami pénz 30 vagy 50 éves lejáratú államkötvény kibocsátással

teremthető elő és ez azért tűnhet célszerűnek, mert a válság elmúltával visszavásárolhatók lennének ezek a 0%-on kamatozó államkötvények.

Az MNB számos olyan megoldást alkalmazott, amellyel eddig is növelte a beavatkozási képességét. Ilyenek voltak a lakossági devizahiteleknek a kivezetése, a fix kamatozású hitelek bevezetése vagy az önfinanszírozással leépített devizaadósság. Aztán nyilván lényeges a csökkenő jegybanki mérleg meg a hitelmoratórium bevezetése is. Ezek a jövőbeni gazdasági újra indításhoz mindenképpen megfelelő alapot jelentenek.

A külső egyensúlyi pozíciónk, az alacsony nettó külső adósság a mostani helyzetben kifejezetten szerencsének mondható. A fiskális politika az elmúlt években jelentősen lecsökkentett államadóssággal és az alacsony szinten stabillá tett költségvetési hiánnyal sikeres lehet a gazdasághelyreállításában. Most egyértelműen látszik az az előny, amit az adóbeszedés hatékonyságával, devizaadósságok részarányának csökkentésével sikerült megalapozni. A vállalkozások számára jelenthet könnyebbséget az Áfa fizetés keretében egy módosítást, nevezetesen, hogy csak azon értékesítési számla alapján fizetnék be az Áfát, amelyek bruttó összegét már megkapták, megérkezett a számla kibocsátójához. Ez elősegítené a likviditás mindenképpen és a körbetartozásnak az elkerülésére is egy jó lépés lehet. Az adókedvezmény az jelenleg is egy jól alkalmazott eszköz, kedvelt lehetőség nyilván az adóhalasztás, amikor majd a későbbi időpontban lesz aktuális a befizetendő adó.

A monetáris politika pedig a lakossági devizaadósságok kivezetésével és azzal, hogy a devizatartalékszint a külső adósságokat jelentősen meghaladja tulajdonképpen megerősítette a pénzügyi stabilitást. A jegybank deviza tartalékai a járvány kitörésekor olyan 25 milliárd euró körül voltak és ez nagyon biztonságos többletet jelent a 18 milliárdos nettó külső adóssággal szemben.

A likviditás minden gazdasági szereplő számára fontos. Ennek folyamatos biztosítása lehet az egyik alapvető cél. A monetáris politikánk ezt jól kezelte eddig is, és most szeptember végén a Monetáris Tanács az új fix kamatozású fedezethiteleszköz bevezetésével tulajdonképpen korlátlan likviditást is tud teremteni, de a vállalatok, háztartások számára is ilyen likviditásjavító intézkedéseket jelent például az, hogy a törlesztési moratóriumot meghosszabbították. 2020-ban nagyságrendileg ez egy 3000 milliárd Ft-os könnyítés jelentett az érintetteknek.

A jövedelemtranszfer a családok számára is nélkülözhetetlen, már csak azért is, hogy a munkahelyek miatti problémáikat és a jövedelemkiesést valahogy át tudják vészelni. A háztartások hiteltörlesztésének átmeneti szüneteltetése, a futamidő hosszabbítása szerencsés lépés, de a vállalkozások számára is fontos lenne a kínálati és keresleti sokkok miatt a hitelnújtás biztosítása. Nagyon sok vállalkozás árbevételhez, jövedelemhez nagyon csekély mértékben vagy egyáltalán nem jut. Nyilván a költségek jóval kevésbé esnek vissza, mint a bevételek, amelyek elmaradása végső soron tömeges csődökhöz is vezethet. Ehhez pedig állami garancia nyújtásával lehetne segítséget nyújtani a vállalkozásoknak, azoknak a vállalkozásoknak, amelyeknél korábban is megfelelő gazdálkodás folyt, megfelelő volt adózási kötelezettségük teljesítése. A pénzügyi segítségre persze nemcsak a munka nélkül maradtaknak jövedelemkiesésük miatt, hanem az állásukban maradók szinte teljes körének szüksége lehet. A fizetés nélküli szabadságon lévők, a csökkentett óraszámú dolgozók csökkentett fizetésben részesülők, egyéni vállalkozók a jövedelmüket veszítik el, tehát a társadalmi szempontba az ő támogatásuk is nagyon lényeges lehet.

III. TÁRSADALMI FOLYAMATOK

A 2020-ban már Európában is megjelenő koronavírus világszerte komoly válságot okozott. Magyarország sem maradt ki a kedvezőtlen hatásokból. Várható is volt, hogy a veszély-helyzet bekövetkeztével a gazdasági hatások mellett talán még erőteljesebben jelentkeznek a társadalom valamennyi szegmensében a soha nem tapasztalt korlátozások, a félelmek felerősödnek a munkavállalók, a lakosság körében.

A koronavírus járvány a gazdasági nehézségek mellett azzal egyidőben okoz nagyon komoly társadalmi problémákat is. Elsősorban az egészségügyi, és szociális következményektől tartunk, de ezek nagyon szoros összhangban vannak a gazdasági kilábalás esélyeivel. A kieső lakossági jövedelmek pótlása, a munkahelye védelme elsődleges kérdés volt március óta, a járvány kitörése óta. Az legelőször meghozott intézkedések azonban alapvetően az egészségügyi védekezést célozták a felszínen.

Az egészségügyi intézmények a rendelkezésre álló ágyak számának 60%-os zárolása mellett folytatták működésüket. 2020. április 19-ig országosan a kapacitás 50%-át, 32. 900 ágyat kellett szabadrá tenniük az intézményeknek, amit további esetenként több egymásnak ellentmondó kormányzati, vagy minisztériumi ill. tisztifőorvosi utasítás követett. Mindezek következtében a kórházi szakellátást igénylő betegek többségét haza küldték, a különböző krónikus betegségben szenvedők, illetve az akut esetek ellátását felfüggesztették, késedelmesen történnek a vizsgálataik és így az azokkal összefüggő egészségügyi kiadások jelentősen csökkentek. Ezzel együtt az átlagot meghaladó mértékben, 5%-kal, 1,8 milliárd forinttal bővülve 37,3 milliárdra nőttek a járvány miatti megbetegedések kezelésében stratégiai fontosságú egészségügyi ágazat tartozásai. Július végén továbbra is ez képezte az államháztartás központi alrendszerébe tartozó intézmények adósságának döntő hányadát, közel négyötödét (78%-ot).

A létminimum és társadalmi minimum mértéke ...

A létminimum, követve a Központi Statisztikai Hivatal által korábban alkalmazott módszert, sajátos normatív számítás eredménye, amely az élelmiszer-fogyasztás értékének meghatározására épül.¹¹ Az Országos Élelmiszer- és Táplálkozástudományi Intézet (OÉTI)

¹¹ A kutatást a PolicyAgenda végezte. Lásd: www.policyagenda.hu

élelmiszer-normatívája alapján összeállított élelmiszerkosár 2019. évre **pénzben kifejezett**, egy aktív korú felnőtt élelmiszer-normatívájaként **számított értéke havi 28.167 Ft.** Ez az egészséges táplálkozás jellemzői mellett figyelembe veszi az életkori sajátosságokat is. Az élelmiszerkosár értéke - a 2019. év átlagáraival szorozva - az abban szereplő tételeknek az adott időszakra jellemző árakon számba vett forintösszege, a létminimum pedig az élelmiszer-normatíva körüli értékben élelmiszert fogyasztó háztartások összes személyes kiadásának havi átlagos értéke. Az élelmiszerkosár drágulásának fő okozói a zöldségek (különösen a burgonya), és a gabonafélék árának jelentős növekedése volt.

A háztartások különböző korú tagjainak tápanyagszükséglete természetesen nem azonos. A felnőttekéhez képest - az OÉTI számításai szerint - a 14 éven aluliak élelmiszer-normatívája 77,8%, a 60 évnél idősebbeké pedig 88,2%. Ily módon az aktív korú felnőttek 2019. évi 28.167 Ft-os havi élelmiszer-normatívája mellett ez az érték 14 éves korig 21.914 Ft, az időskorúaké 24.843 Ft. Ezen értékek alapján határozhatók meg – a háztartásban élő személyek normatíváit összegezve – a különböző létszám- és korösszetételű háztartások élelmiszer-normatívájának értékei. Így pl. a két aktív korú felnőttből és két (0–14 éves) gyermekből álló háztartás élelmiszer-normatívája 100.162 Ft/hó.

A létminimum-számításhoz többek között a KSH Háztartási Költségvetési és Életkörülmény Adatfelvétel (HKÉF) naplóvezetéséből származó adatállományának adatait lehet felhasználni, és többváltozós modell alapján becslést végrehajtani, amely során az inflációs (különösen az élelmiszerek árát érintő) adatokat, a béremelkedéseket, a háztartások kiadásairól ismert adatokat, és a korábbi évek alapján készített trendeket vettem figyelembe.

Mind ezek alapján - figyelembe véve az egy felnőttre jutó létminimum és élelmiszerkosár arányát is - **2019-ben a létminimum egy fogyasztási egységre számított átlagos értéke havonta 101.398 Ft volt.**

A háztartás-típusonkénti létminimum-értékeket a fogyasztási egységek háztartás-típusonkénti száma és az egy fogyasztási egységre számított átlagos érték szorzata adja. A differenciáláshoz a nemzetközi statisztikai gyakorlatot szem előtt tartva fogyasztási egység-kulcsokon (ún. ekvivalencia-skálán) alapuló számítást lehet használni.

E kulcsszámokat alkalmazva az egy aktív korú személyből álló háztartás 1,00. Az egy aktív korú személyből és egy gyermekből álló 1,65, a két aktív korú személyből és két gyermekből álló négy személyes háztartás 2,90 fogyasztási egységnek felel meg ($1,00 + 0,65 = 1,65$; illetve $1,00 + 0,75 + 0,65 + 0,50 = 2,90$).

A háztartás első felnőtt személyét egy fogyasztási egységnek tekintjük, míg a háztartás többi személye egynél kisebb egységet képvisel. Ennek magyarázata, hogy a háztartásnak számos olyan kiadása van, ami nem függ a háztartástagok számától, vagy ha van is összefüggés, az nem lineáris. Fogyasztási szükségletének megfelelően az aktív korúnál valamivel kisebb egységet képvisel a gyermek és az idős személy.

A tipikus, azaz **két aktív korú személyből és két gyermekből álló háztartás létminimumértéke 294.055 Ft-nak felelt meg. E háztartásban az egy főre jutó átlagos létminimumérték 73.514 Ft volt.** A különböző háztartástípusokra érvényes egy főre számított értékek 2019-ben az 58.500 és 94.800 Ft közötti sávban szóródtak.

Az 1–2 személyes háztartások egy főre jutó értékei az átlagosnál nagyobbak, míg a többszemélyesekre kisebb értékek jellemzőek. Ez abból következik, hogy az utóbbiak esetében a rugalmatlan kiadások több személyre oszlanak meg, továbbá, hogy a gyermekek fogyasztása – globális összegét tekintve – a felnőttekénél kisebb.

A létminimum környékén élők fogyasztási kiadásainak összetételét az előzetes adatok alapján nem lehet biztonsággal megbecsülni. A 2010-2017 közötti tényadatok alapján feltehető, hogy jelentős átalakulás nincs a belső szerkezetben, egy kicsit az élelmiszerár emelkedés miatt következik be ezen termékek kiadási arányának növekedése. A Létminimum környékén élők kiadásainak aránya a következőképp alakul: 33% élelmiszer, 33% lakásfenntartás, 12% közlekedés, hírközlés, 10% egészségügy, testápolás, ruházkodás, 4% oktatás, művelődés és 8% a többi egyéb kiadások.

2018-tól rendelkezésre állnak a létminimumon értéke mellett **a társadalmi minimum** összege is. Ez azt az értéket fejezi ki, amely egy magasabb, de még szerény fogyasztási szintet jelent az alapvető szükségletek kielégítésén, a racionális gazdálkodáson felül, amely során a háztartások már több olyan javakat és szolgáltatásokat is igénybe vesznek, amelyek a gazdasági, társadalmi, kulturális fejlettség adott szintjén már tömegigénnyé váltak. Ez az ún. társadalmi minimum némi átcsoportosítási, tartalék lehetőséget is ad rendkívüli esetekre.

A létminimum előzetes adatból kiindulva a társadalmi minimum összege 2019-ben **egy fogyasztási egységre számított átlagos értéke havonta 129.770 Ft volt.** A háztartás-típusonkénti létminimum-értékeket a fogyasztási egységek háztartás-típusonkénti száma és az egy fogyasztási egységre számított átlagos érték szorzata adja. A tipikus, azaz **két aktív korú személyből és két gyermektől álló háztartás létminimumértéke 351.915 Ft-nak felelt meg.**

A koronavírus járvány és a munkavállalók félelmei ...

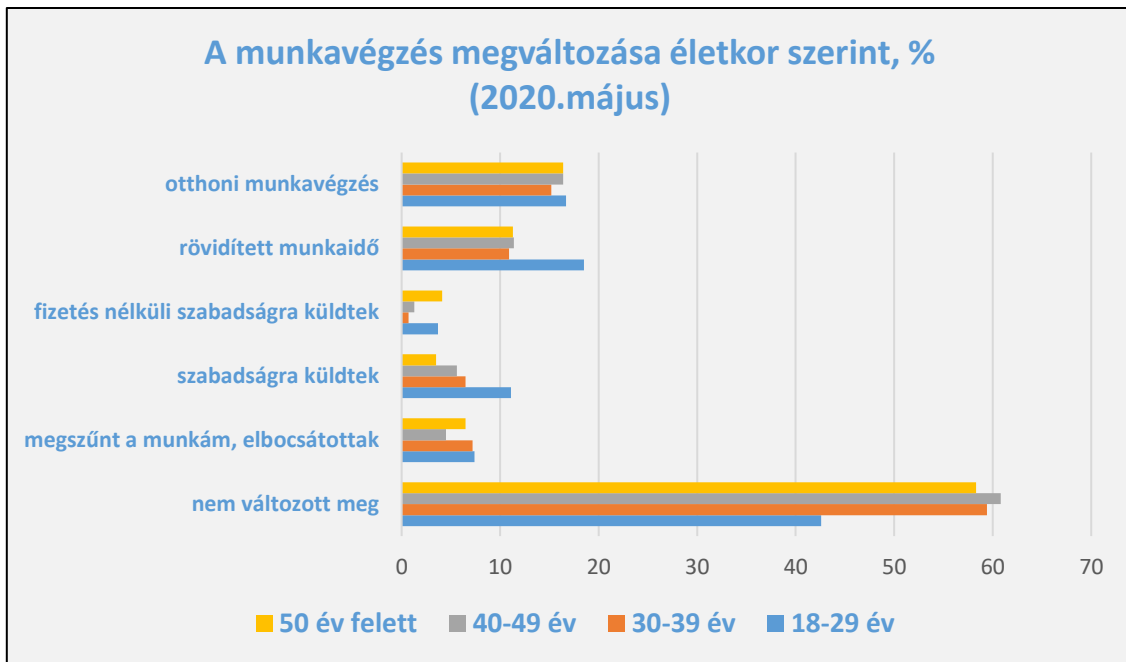
A koronavírus-járvány hatásait szinte valamennyi kutatóintézet, a lakossággal és vállalatokkal nélkülözhetetlen kapcsolatban álló bankok, munkadói- és munkavállalói szervezetek igyekeztek felmérni. A 2018 és 2019 évi kutatások után 2020 májusában¹² felmérés készült, hogy a „munka világa félelmei” kapcsán hogyan is alakul a munkavállalók és így háztartásaik helyzete. Különös tekintettel kellett megvizsgálni az életünket alaposan felforgató koronavírus járvány következtében változó foglalkoztatottságot, a jövedelmi helyzetet és egyáltalán a foglalkoztatottak erősödő félelmeit. Fontos szempont az anyagi biztonság változása, a munka elvesztése miatt megszűnő kereset, és így a romló életszínvonal. Sajnos ezeket a válság során még többen kényszerülnek megtapasztalni.

A létminimum-társadalmi minimum kutatások alapján megállapítható, hogy a magyar társadalom mintegy harmada (34%-a) rendelkezik saját bevallása szerint akkor összeggel, amely elegendő a kisebb váratlan kiadások (például munkahelyünk akár átmeneti elvesztése) fedezetére.

2018-2019 években – az érezhető foglalkoztatás bővülés eredményeként – még kevesen tartottak attól, hogy féléven belül elveszítik munkájukat. A jelenlegi járvány azonban megváltoztatta ezt a helyzetet. A munkahely elvesztésétől való félelem, a munkabér csökkenése-megszűnése miatti eddig életszínvonal csökkenés, az eddig elért és a jövőben tervezett egzisztencia elvesztésétől való félelem a mindennapok velejárájává vált.

¹² A 2020. májusi felvétel a válság nehéz helyzetében tükrözi a foglalkoztatottak, a háztartások romló munkaerőpiaci helyzetét és jelentősen visszaeső jövedelmi viszonyait. Lásd: www.policyagenda.hu

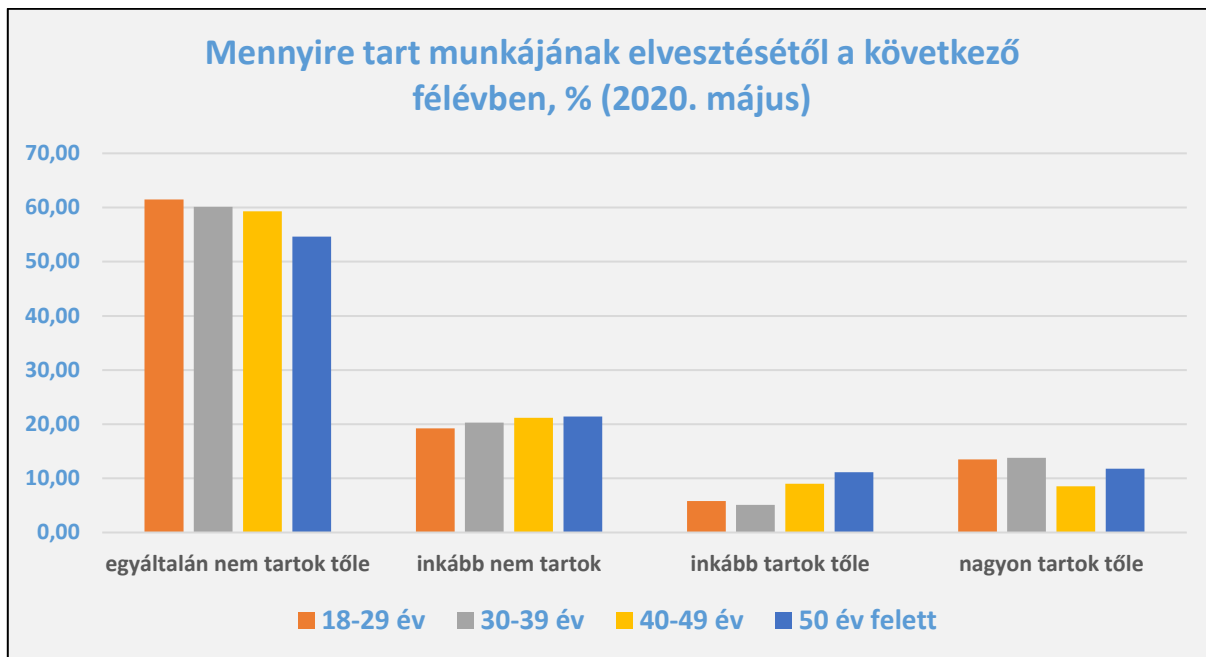

Forrás: Policy Agenda

Számszerűsíthető a munka elvesztésétől tartók arányai alapján, hogy mekkora is a családok kitettsége:

- A járvány a dolgozók 41%-át érintette munkavégzésükben. 6%-ukat elbocsátották azok közül, akik a járvány előtt dolgoztak.
- A szükségszerű kijárási szigorítások miatt széles körben ismertté váló „home office” munkavégzés a dolgozók 16%-át érintette.
- A vállalatok, szervezetek, intézmények rákényszerültek a rövidített munkaidő, fizetés nélküli szabadság bevezetésére, sőt az elbocsátásokra is. A dolgozók mintegy 8%-át szabadságra küldték, közülük minden negyediket fizetés nélküli szabadságra. A dolgozók 12%-ának rövidítették a munkaidejét, és ez nyilván jelentős bércsökkenéssel jár.
- Ez utóbbi miatt a dolgozók egyötödének (20%-nak) megszűnt, vagy csökkent a jövedelme már a válság első hónapja alatt. (De meg kell jegyezni, hogy ennél többen is lehetnek, ha a pótlékok kapcsán volt változás, vagy a dolgozó nem kapta meg a korábban megígért nem „adózott jövedelmet”.)

A mostani folyamatokban hangsúlyosan megjelenik a romló helyzet. Míg ugyanis a 2018-ban végzett felvételünkben - a dolgozók félelmeiről szóló kutatás kapcsán - a lakosság 85%-a nem félt attól, hogy elveszíti a következő félévben a munkáját, most már ez az arány a munkavállalók körében 78%-ra csökkent.

Forrás: Policy Agenda

2018-ban a lakosság kissé több mint a fele mondta azt, hogy egyáltalán nem fél. A minimális iskolai végzettséggel rendelkezők 19%-a tartott vagy nagyon tartott ettől az opciótól, míg a diplomásoknak csupán 10%-a. Most ezek az arányok is romlottak, és akár tragikusak is lehetnének, ha a válságkezelés során bejelentett intézkedések és a foglalkoztatottak megtartására irányuló kormányzati intézkedések hatása ezt nem tompítaná. Emellett most a dolgozók 11% nagyon is fél a munka elvesztésétől, míg két éve csak 2%-uk jelezte ezt.

A jövedelem csökkenése miatt 2020 második negyedévében a háztartások egy része - a koronavírus járvány okozta munka-jövedelem elvesztése során - feltehetően a meglévő tartalékait jelentős része részben gyorsan felélte. Ebben a helyzetben a normál körülmények között hosszú időre biztos „tartalék” gyorsan elfogyott. A fontosabb jellemzők:

- A válság kedvezőtlen hatásai miatt, a foglalkoztatottak között 25% körüli azoknak az aránya, akik már számolnak jövedelmük csökkenésével, és kifejezetten érzik életszínvonaluk csökkenését. 2018-ban a dolgozóknak még csak harmada utalt arra, hogy félhet attól, hogy az elkövetkező években a munkabére nem lesz elegendő a meglévő életszínvonalának fenntartására.
- 2020 júniusában a dolgozók 57%-a nem tart az életszínvonaluk visszaesésétől. Ugyanakkor ahányan a munkájuk elvesztésétől tartanak, ugyanannyian biztosak az életszínvonaluk

csökkenésében is (11%). 10-ből 4 dolgozó fél, hogy egzisztenciálisan lecsúszik, nem tud majd olyan színvonalon élni mint eddig.

- Leginkább az 50 év felettiiek érzik bizonytalannak egzisztenciális helyzetüket, azaz számítanak arra, hogy életszínvonalukban kedvezőtlen fordulat következik be - sőt 12%-uk nagyon fél ettől. A 30-39 éves korosztály már magabiztosabb, hiszen 60%-uk egyáltalán nem tart helyzetük romlásától.
- A munka elvesztése - főleg akkor, ha nincsenek megtakarításai az adott háztartásnak - az egyik legfontosabb eleme a kiszolgáltatottság növekedésének. A jelen helyzetben egyértelműen kiszolgáltatottá váltak a dolgozók, kénytelenek elfogadni a csökkentett munkaidőt és esetenként jelentősen csökkentett munkabért, kénytelenek kivenni szabadságukat és mind ezek jelentős félelmet gerjesztenek.
- A munkahely elvesztése, a gazdaság átalakulása sokak számára a jövedelmek csökkenését jelenti. Az az elkövetkező évek kérdése, hogy ez a változás társadalmi szinten is romló életkörülményeket jelent-e majd. Most ez az arány egyértelműen romlott a foglalkoztatottak körében, a későbbiekben majd mérhetővé válik e folyamat hatása.

➤ **A járvány alatt hogyan oszlott meg az egyes korcsoportok között a megváltozott munka – 2020. %**

	Összesen	18-29 év	30-39 év	40-49 év	50 év felett
nem változott meg	58,6	2,30	8,20	22,90	25,10
megszűnt a munkám, elbocsátottak	5,9	0,40	1,00	1,70	2,80
szabadságra küldtek	5,1	0,60	0,90	2,10	1,50
fizetés nélküli szabadságra küldtek	2,6	0,20	0,10	0,50	1,80
rövidített munkaidő	11,7	1,00	1,50	4,30	4,90
otthoni munkavégzés	16,2	0,90	2,10	6,20	7,10
Összesen	100	5,40	13,70	37,60	43,10

Forrás: Policy Agenda

Anyagi kiszolgáltatottság ...

A lakossági jövedelemvizsgálatok, a létminimum - társadalmi minimum és a szegénységi mutatók számítása körében értelemszerűen fontos annak megismerése is, hogy a háztartások számára mekkora az az összeg, amely biztonságot nyújt a váratlan kiadások fedezésére. 2019-től a korábbiakhoz képest növekedett ennek a szintje, 2020-ban a családoknak körülbelül egy harmada rendelkezett ennek megfelelő összeggel.

2019-ben a vizsgálatok alapján a háztartások számára a kisebb váratlan kiadások fedezetére nagyságrendileg 476.000 forint kellett. Ez magasabb összeg volt, mint a 2018 évi 297.000 forint. Most az esetleg munkahelyüket elvesztők körében kissé más értelmet is nyert a tartalék megléte, a családi kassza nagysága. 2020-ban is növekvő a tendencia. Ha az elvárt tartalék alapján ötödökre osztjuk a társadalmat, akkor 2018-ban az alsó ötöd átlaga még 71.000 forint volt, ez 2019-ben 150.000 forintra növekedett. Ezzel szemben a felső ötödben csak 46%-os volt az emelkedés (892 ezer forintról 1,3 millió forintra nőtt).

Az esetleges váratlan kiadásra szükségesnek tartott összeg (ezer forint) 2020	
Melyik korcsoportba tartozik?	váratlan kiadás összege
18-29 év	371651
30-39 év	404678
40-49 év	329966
50 év felett	387242
Összesen	367899
Medián érték	250000

Forrás: Policy Agenda

A járvány előtt a magyar háztartásoknak összességében mintegy kétharmada érezte, nincs anyagilag felkészülve, hogy kisebb váratlan kiadásait finanszírozza. A fővárosban élők szubjektív anyagi biztonságérzete most a legalacsonyabb. Ez a korábbi évben még nem volt jellemző. A megkérdezettek válaszaik alapján 40%-ban tartanak az életszínvonaluk csökkenésétől. Legjobban az 50 év felettiak félnek anyagi helyzetük jelentős romlásától, ezt jelezte több mint 18%-uk, sőt 5%-uk kifejezetten fél ennek bekövetkeztétől. Hasonlóan rossz a helyzetük a 40-50 év közöttieknek is.

Kiseb váratlan kiadásra a megkérdezettek szerint 368 ezer forint kell. Ez korosztályi alapon nem különbözik nagyon. Talán a 30-39 évesek esetében kissé nagyobb az összeg, 405 ezer forint.

Településtípus alapján jelentős eltérés mutatkozik a foglalkoztatottak által megjelölt összegek között. A fővárosban élők kissé több mint fele (54%-uk) rendelkezik elegendő megtakarítással,

míg a kisvárosokban élőknek csak 45%-a. A háztartások kisebb váratlan kiadásaira 2020-ban 444 ezer forint kellene a fővárosban élőknel, míg a nagyvárosokban 330 ezer forint ez az összeg.

A nyugdíjhelyzet, mint megoldatlan probléma ...

Magyar Államkincstár legfrissebb 2020. január 1-jei adata alapján 142.100 forint az átlagos nyugdíjösszeg Magyarországon. A 2,05 millió magyar nyugdíjas mintegy 60 százalékanak, 1,21 millió főnek nem éri el a havi ellátása ezt az összeget. Közülük is 73,5 ezer magyar nyugdíjasnak még 60 ezer forint jut havonta.

A legtöbben, 918 ezren 100-160 ezer forint közötti nyugdíj összeget kapnak minden hónapban. 300 ezer forintos összeg felett összesen 54,4 ezren vannak és a nyugdíjasok 10%-a kap 200 ezren felüli összeget.

2020 novemberében nyugdíjkorrekcióra számíthatnak a magyar nyugdíjasok - mivel a nyugdíjas infláció (4,3%) jócskán meghaladta a tervezett 2,8 százalékos inflációt. Ebben a koronavírus járványnak nagy szerepe volt. Az egy összegű visszamenőleges korrekció mellett **novembertől emelésre is számíthatnak a nyugdíjasok.** 2021 januárjában szintén várható nyugdíjemelés egy feltehetően 3 százalékos inflációval kalkulálva. 2021 februárjában pedig érkezik a majd lépcsőzetesen bevezetett 13. havi nyugdíj egynegyedének része, vagy havonta az éves összeg tizenketted része is. Amennyiben a 2021-es évi infláció mégis meghaladja az előre tervezett 3 százalékot, további egyösszegű nyugdíjkorrekció jöhet. Feltehetően azonban nem lesz 2021-ben GDP növekedés, sőt akár csökkenés is lehet, amelyet azonban nem korrigál negatív irányban a rendelkezés.

A 142.100 forintos átlagnyugdíj 2020 összege novemberétől 144.100 ezerre emelkedik, a januári 3 százalékos emelés pedig mintegy 4.300 forintot jelenthet havonta. Ezekkel 2021-től 148.500 forintra emelkedik a havi átlagnyugdíj. 1 millió 210 ezer nyugdíjas az átlagnyugdíjnál alacsonyabb összeget kap kézhez havonta, tehát 10-ből 6 nyugdíjas nem számíthat a fenti 37,1 ezer forintra, de nagyjából 200 ezren a felére sem. A 73,5 ezer kisnyugdíjasnak - akik 60 ezer forint körül, vagy az alatti ellátást kapnak - havonta, a két emeléssel együtt sem kapnak majd havonta 100 forintra többet. 54 ezren több mint az átlag duplájával rendelkeznek, így mintegy 75 ezer forinttal nőhet nyugdíjuk.

IV. A GAZDASÁGI FOLYAMATOKAT BEFOLYÁSOLÓ KOCKÁZATI TÉNYEZŐK

A koronavírus-járvány Magyarországon is érezhető válságot, a gazdaság-társadalom szinte valamennyi területén nyilvánvalóan egy hosszán elhúzódó veszélyhelyzetet okozott. A környezetvédelemben, az ökológiában már évek óta meglévő problémák tovább mélyülnek. A társadalomban pedig nagyon érdekes az, hogy több szektort érintő mobilitás korlátozás történt. A személyi szolgáltatásokban nagyon erősen jelentkezik ez, pl. a turizmusban, de jelentkezik a nemzetközi áru- és személyforgalomban, valamint érzik a korlátozást a kisvállalkozások is. Emellett nagyon komoly mértékig keresleti és kínálati sokkot is okoz a válság, majd a második hulláma is.

Tulajdonképpen a termelői láncok megszakadása az, ami hosszabb távon veszélyhelyzetet jelent. A külső- és belső piacok is megrendülnek, több régióban egyszerre jelentkeznek ezek a problémák és jelenleg a globális hierarchiában nincs is semmiféle áthárítási lehetőség. Ezért szükséges, hogy megfelelő szolidaritást tanúsítsunk egymással szemben a társadalmi s gazdasági nehézségek rendezésénél.

A magyar válságkezelő csomag a nyár közepére bejelentett intézkedések alapján a GDP 4,3 %-át éri el. Már április elejétől két Alap jött létre. A Gazdaságvédelmi Alap a GDP 2,9 %-át osztja szét, mintegy 1.345 milliárd Ft-ot. Tulajdonképpen a minisztériumokból 922 milliárd Ft, a Foglalkoztatási Alapból 423 milliárd Ft-os átcsoportosítást jelentett. A másik ilyen a Járvány Elleni Védekezési Alap, amely a GDP 3,4 %-át, tehát 663 milliárd Ft-ot jelent. Itt a költségvetési tartalékról, a már eldöntött béremelések átcsoportosításáról van szó. Az alap feltöltéséhez megoldásként 34 milliárd Ft-ot az önkormányzatoktól a gépjárműadó elvonását és a politikai pártok állami támogatásának 1,2 milliárdos szűkítését jelenti. Természetesen a Járvány Elleni Védekezési Alapba új források is bekerültek, azaz 91 milliárd Ft pótdót kiskereskedelemre, multikra, pénzügyi szférára lehet kivetni. 2020. július 1-től pedig segíti a gazdálkodókat néhány kedvezmény bevezetése is, így a már korábban bejelentett szociális hozzájárulási adó 15,5 %-ra történő csökkenése.

Magyarországon a munkahelyek védelmét több szinten valósítják meg. Egyrészt a részmunkaidős foglalkoztatás támogatásával, ez esetben 4 hónapra lehetett augusztus 31-ig bezárólag pályázni. A lehetőség 270 ezer dolgozót, 55 ezer vállalkozást érint és mintegy 105

milliárd Ft-os kiadást jelent. Emellett a 25 év alattiak és a hosszútávú munkanélküliek foglalkoztatásának támogatása is zajlik, amely lényegében hat, plusz további három hónap tovább-foglalkoztatást jelent. Ez esetben, havonta maximum bruttó 200 ezer Ft támogatást juttatnak a foglalkoztatónak. Júliusban 34 ezer fő került ebbe a támogatási körbe, köztük 80 %-ban a válság miatt állását elvesztett dolgozó van.

A válság gazdasági-társadalmi hatásai körében mindenképpen hangsúlyozni kell, az állam ellenőrző képességének a megnövekedését. Azt is tapasztaljuk, hogy a városon kívüli térségek komoly mértékben felértékelődnek és átmeneti/vagy tartós életmód változás következik be. Izgalmas a munkahelyek átalakulása, a szervezet irányítás megváltozása, korszerűsítése és a home office jelentős elterjedése. A felgyorsult digitalizáció mellett nyilvánvalóan a fogyasztói szokások tartós változása is bekövetkezhet. Hosszabb távú hatásként számolhatunk azzal, hogy a vírusra érzékeny emberek helyett automatát, robotot vagy valamilyen szoftverrel működő internetes megoldást lehet alkalmazni.

A válság kezelésének eddigi kedvező tapasztalatai között lényeges az egyes ágazatban dolgozók béreinek megemlése, a munkát terhelő járulékok elengedése alapvető fontosságú lépés volt. A fókusz tehát a munkahelyek minél szélesebb körű megőrzése. A vállalati szféra azonban komoly gondokkal küzd. A munkaerő, munkaerőpiac kérdései közül elsőrendű fontosságú azonban, hogy a humán tőkét hogyan sikerül szinten tartani, megőrizni, hiszen ez a gazdaság újra indításának alapvető feltétele lesz.

A kereset és a kínálat összeomlása nagyon nehéz helyzetet teremtett. Arra a helyzetre, hogy elhúzódik ez a válság, ez a recesszió komoly esély van, hiszen a járványnak már egy második hulláma alakult ki. A potenciális növekedés veszteségét lehet minimalizálni azzal, hogy a gazdaságpolitika nagyobb keresletet biztosít a gazdaságban. Ennek nyilvánvalóan korlátjai vannak, amelyeket figyelembe kell venni.

Nehézséget jelent az is, hogy a válság során, a válságból történő kilábaláshoz egyszerre van szükség az egészségügyi helyzet kezelésére meg a gazdasági védekezésre is. És az is igaz, hogy kevés tapasztalatunk van, mert ez a mostani nem hasonlít a korábbi gazdasági válságokhoz, egyszerre van a kereslettel és a kínálattal is probléma. A kereslet hirtelen visszaesett, és ezzel együtt a fogyasztás és a beruházás is. A kínálat pedig nagyon gyorsan csökken. Rendkívüli helyzetben rendkívüli. Jelen esetben olyan gazdaságpolitikai beavatkozásokra van szükség,

amely együtt képes kezelni valamennyi jelenlegi problémát. A helyreállítás megvalósításának esélye nagy kérdés és sikerességét is a jelenlegi magyarországi gazdasági-társadalmi helyzet fogja meghatározni. Jó és hasznos makrogazdasági folyamatok mentek végbe az elmúlt években. Az évek óta jelentősen növekvő gazdaság, a teljes foglalkoztatáshoz már közel lévő munkapiaci helyzet, a stabil finanszírozási képesség, ezek nagyon jó alapot jelentenek a majdani újra építkezéshez.

A járvány gazdasági kezelése során szükséges, hogy a későbbi növekedéshez megfelelő kapacitásokat tartsunk meg, tehát a potenciális növekedési képességünk megmaradjon. Ehhez munkapiaci és adórendszer területén kell jelentős engedményeket tennünk a vállalatok számára, azért hogy elbocsátások helyett a munkahelyeket tartsák meg.

Lényeges a válságkezelés folyamán a digitalizáció jelentős felgyorsulása. A készségek, képességek ehhez a munkához nagyon fontosak. Az a munkaerő, amely a digitális technológiák terén jártas, nagyon komoly versenyelőnybe kerül majd.

A kereslet élénkítés is cél lehet a járvány hatásainak a leküzdésében. Néhány kulcságazat teljesítménye teljesen leállt, turizmus, vendéglátás, szállítmányozás némileg a gépipar is, a szórakoztatóipar. Vannak ágazatok ahol a majdani újraépítés majd esetleg többletműszakok beindítását is megköveteli, de valószínű, hogy sok ágazatban csak nagyon fokozatosan lehet újraépíteni a gazdaságot. Itt célzott kereslet élénkítő programok kellenek, nyilván ilyen a turizmus területe.

A keresletélénkítés mellett a beruházási programok indítása is lényeges lehet. Itt olyanokra kell a hangsúlyt helyezni, amelyeknél a hazai tovább gyűrűző hatás magas és a jövőbeni növekedésük képességeit segíti elő. Egyelőre az egészségügyi védekezés szempontjából fontos ágazatokra jutott többletforrások, elhalasztott infrastruktúra, projektek a digitális átállást gyorsító fejlesztések tartoznak a beindítandó beruházások körébe.

V. A 2020. ÉVI ELŐREJELZÉSEK ÖSSZEVETÉSE

A gazdasági növekedés visszaesése ...

A koronavírus járvány olyan bizonytalanságot idézett elő a világgazdaságban, amelyre az utóbbi fél évszázadban nem volt példa. A világméretűvé vált járvány a kormányokat rendkívüli intézkedések meghozatalára kényszerítette, amelyek közvetlenül hatottak a gazdaság működésére. A járvány következménye a globális gazdaság utóbbi évtizedekben nem tapasztalt mértékű visszaesése. Igaz ugyan, hogy a világgazdaság már 2019-ben is a korábbi évektől elmaradt dinamikával bővült. **A világ GDP növekedése** 2018-ban 3,6% volt, 0,2 százalékponttal kisebb mint az előző évben. 2019 pedig tovább lassult 0,6 százalékponttal a növekedés üteme, és csak 3%-kal bővült a globális gazdaság. A Nemzetközi Valutaalap a gazdasági körforgás világjárvány által kiváltott lassulásának következményei miatt már áprilisban a világgazdaság 3%-os, júniusban pedig 4,9%-os visszaesésével számoltak. A fejlett gazdaságokban a tavaszi, illetve nyári prognózisukban a bruttó hazai termék 6,1%, illetve 8%-os, míg a feltörekvő és fejlődő országokban 1%, illetve 3%-os GDP csökkenését prognosztizáltak. Azóta azonban ez a módosított prognózis optimistának látszik.

Az **OECD tagországok** egyesített bruttó hazai terméke a második negyedévben – szezonálisan kiigazított adatok szerint – 9,8%-kal csökkent 2020 első negyedévéhez, és 10,9%-kal 2019 azonos időszakához viszonyítva. A legfejlettebb országokat jelentő G7 csoport ennél is nagyobb mértékű zuhanást jelzett. Az egyesített GDP 10,8%-kal esett vissza az előző negyedévéhez, és 12,1%-kal a 2019-es növekedéshez képest. A második negyedéves adatok alapján a legkevésbé az Amerikai Egyesült Államokat érintette a válság, ott a bruttó hazai termék csupán 9,5-9,5%-kal esett vissza az előző negyedévéhez, és a múlt év azonos időszakához képest. Japánban a második negyedévben az elsőhöz képest 7,8%-kal, az egy évvel korábbihoz pedig 10%-kal csökkent a GDP. Kanadában a bruttó hazai termék volumene 12%-kal lett alacsonyabb az előző negyedévéhez, és 13,5%-kal az előző év azonos időszakához mérve. Ausztráliában 7%-os, illetve 6,3%-os a visszaesés. Izraelben a GDP volumene 8,1%-kal csökkent az előző negyedévéhez, és 7,8%-kal az egy évvel korábbihoz képest. Koreában 3,2%-kal illetve 2,8%-kal esett vissza a növekedés.

Egyértelmű növekedett azonban a kínai gazdaság! 11,5%-kal emelkedett a bruttó hazai termék az előző negyedévhez, és 3,2%-kal az egy évvel korábbihoz képest. Dél-Amerikában is nehéz a helyzet. Brazília korábbi gazdasági válságát tovább nehezített a vírus-válság, a bruttó hazai termék 9,7%-kal esett vissza az előző negyedévhez, és 11,4%-kal az egy évvel megelőzőhöz. Chilében a gazdaság 13,2%-kal szűkült 2020. első negyedévéhez, és 13,7%-kal a múlt év azonos időszakához viszonyítva. 2020 második negyedévében Indonézia bruttó hazai terméke 6,9%-kal kisebb, mint 2020 első negyedévé és 5,4%-kal az előző évinél. Törökországé 11%-kal esett vissza a második negyedében, és 9%-kal az előző évhez képest. Mexikó GDP-je pedig 17,1%, illetve 18,7%-kal szűkült.

Az **Európai Unió** bruttó hazai terméke a második negyedévben az előző negyedévhez képest 11,7%-kal, míg a múlt év második negyedévéhez mérve 14,2%-kal mérséklődött. Az eurózónában ennél nagyobb volt a visszaesés, 12,1%, illetve 15% a csökkenés. A német gazdaság GDP-je a második negyedévben az előzőhöz mérve 9,7%-kal, míg az előző évhez képest 11,7%-kal esett vissza. Az euróövezet másik két nagy gazdaságában még komolyabb visszaesést mértek. Franciaországban 13,8%-kal, illetve 19%-kal zsugorodott a GDP. Olaszországban pedig a GDP 12,4%-kal csökkent az első, és 17,3%-kal a múlt év azonos negyedévéhez viszonyítva a GDP. Az Egyesült Királyság bruttó hazai terméke a második negyedévben 20,4%-kal, illetve 21,7%-kal csökkent.

A gazdaságelemző intézetek, nemzetközi gazdasági szervezetek egyre pesszimistább előrejelzéseket készítenek. Az **IMF** szerint azonban elképzelhető, hogy 2022-ben a globális gazdaság már 5,4%-kal bővül, azaz 2020-2021 átlagában gyakorlatilag stagnálást feltételez. A világgazdaság 2022-ben pedig újra a 2019 évi szintre kerül. A fejlett gazdaságok esetében nem ilyen optimisták, az Európai Unió gazdaságára a prognózis 2020-ra 7,1%-os, az eurózónára 7,5%-os, júniusban már 10,2%-os zsugorodással számolt, amit a jövő évben 4,8%-os, illetve 6%-os bővülés követhet. Az Eurostat legfrissebb jelentésében az Európai Unió bruttó hazai terméke a második negyedévben 11,9%-kal csökkent az előző negyedévhez, és 14,4%-kal 2019 második negyedévéhez képest, míg az eurózónában ezek a mutatók 12,1%, illetve 15%. Az IMF legújabb prognózisában a német gazdaság 7,8%-kal, a francia 12,5%-kal, az olasz és a spanyol pedig egyaránt 12,8%-kal esik vissza.

Az **OECD** prognózisa az IMF előrejelzésénél pesszimistább. A járványnak feltehető második hulláma miatt a világgazdaság ez évi zsugorodását 6% és 7,6% között várják, míg jövőre 2,8% és 5,2% közötti bővülést jeleznek. A G20 csoport bruttó hazai terméke prognózisuk szerint idén

5,7%-kal, illetve 7,3%-kal csökkenhetnek, míg jövőre 3,1%-kal, illetve 5,5%-kal növekedhetnek. Az OECD tagországokra vonatkozó előrejelzés ez évre 7,5%-os, illetve 9,3%-os visszaesés, míg 2021-ben 2,2%-os, illetve 4,8%-os GDP emelkedés. Az Amerikai Egyesült Államokban 2020-ban a bruttó hazai termék érzékelhető, 7,3% és 8,5% közötti mérséklődése, a jövő évben pedig 1,9% és 4,1% közötti emelkedése reális. Az euróvíza gazdaságára erőteljes visszaesést jelző prognózist adnak, amely szerint idén 9,1% és 11,5% közötti visszaesés, míg 2021-re 3,5% és 6,5% közötti növekedés lehet.

A világ második legnagyobb gazdaságban, Kínában 2020-ban ugyancsak lesz csökkenés, de csupán 2,6% és 3,7% közötti, és ezt 2021-ben 4,5% és 6,8% közötti GDP emelkedés követi. Indiában 3,7% és 7,3% közötti visszaesést, és 2021-ben 7,9% és 8,1% közötti növekedést jeleznek.

A magyar gazdaság a múlt év végéig – valamelyest csökkenő dinamikával – kiemelkedő ütemben bővült. A szezonális és naptárhatások kiszűrésével közzétett adatok szerint a 2016. évi szerényebb, 2,1%-os ütemet követően 2017-ben már érzékelhető volt a 2014-2020 évek középtávú uniós ciklusában erőltetett ütemben lehívott, illetve a hazai költségvetésből megelőlegezett jelentős források élénkítő hatása. Ennek megfelelően – a KSH korrigált adatai szerint – 4,5%-kal, 2018-ban 5,1%-kal emelkedett a bruttó hazai termék volumene. A múlt év egészében a bruttó hazai termék volumene 4,9%-kal haladta meg az egy évvel korábbit. Ez a dinamika az Európai Unióban – az írországi után – a második legmagasabb érték.

A magyar gazdaság az elmúlt években növekedése jelentős dinamikájával tűnt ki. A GDP bővülés mindenképpen figyelemre méltó volt, de szerkezete az uniós források által gerjesztett gyors gazdasági növekedést a későbbiekben nem teszi majd lehetővé, hiszen ezek az ösztönzők kimerülőben vannak. A várható lassulást a pandémia jelentősen erősíti és a magyar gazdaság természeténél fogva a belső fogyasztásra épülő növekedés egyensúlyi veszélyeket jelent. Szakértők szerint a bruttó hazai terméknek a nemzeti számlák számbavételi elvét követő számítása felülértékeli a GDP volumenét, a statisztikában kimutatott dinamika különösen a beruházások esetében jelentős mértékben felülértékelt lehet, és így akár fél százalékponttal nagyobb GDP indexet mutat a reálisnál.

A válság valamennyi korábbi előrejelzést felülírta. A Pénzügyminisztérium, a Magyar Nemzeti Bank a KSH második negyedéves előzetes GDP becslése után, a gazdaságkutató intézetek pedig már az első negyedévi előrejelzéseikben módosították korábbi makrogazdasági prognózisaikat. A Kormánynak a Költségvetésen alapuló 2020 évi tervszámait alaposan megváltoztatták. Az MNB a szeptemberi Inflációs jelentésében adott egy egészen új prognózist.

A gazdaságkutatók és a piaci elemzők folyamatosan vizsgálják a gyorsan változó gazdasági környezetet és feltehetően időről- időre módosítani fogják előrejelzéseiket. Az alábbi – érthetően hiányos – táblában összefoglaltuk a 2020-ra és 2021-re vonatkozó elérhető legfrissebb makrogazdasági mutatókat.

Makrogazdasági előrejelzések					
	ÉV	GDP	Költségvetési hiány	infláció	Munkanélküliség
PM	2020	-5,1	(-7) - (-9)		
	2021				
MNB	2020	(-5,1) - (-6,8)	(-7,5) - (-7)	3,5 - 3,6	4,4 - 4,7
	2021	4,4 - 6,8	(-3,5) - (-3,9)	3,4 - 3,6	4,8 - 5,8
Századvég	2020	-5,2	-7,3	3,7	4,2
	2021	4,5	-3,5	4,2	3,7
Kopint-Tárki	2020	-5	-5,2	3,2	5,5
	2021	3,5	-3,8	3,4	4,3
GKI	2020	94	-5	103,3	6
	2021				
Pénzügykutató	2020	(-4) - (-8)	-8,3	3,6	4
	2021	2 (3)	-3,4	3,4	3,7
Eco-Vista	2020	-7,5	(-8) - (-10)	5,2	6,5
	2021	-4,5	(-6) - (-8)	4,4	5,5
ING Bank	2020	-6		3,4	
	2021	5,5		3,15	
CIB Bank	2020	-4,5		3,5	
	2021	4,5		3,2	
ERSTE Bank	2020	-5		3,55	
	2021	5,5		3,15	

Forrás: MNB, PM, Kopint-TÁRKI, Századvég, GKI, Pénzügykutató, Portfólió

XXXXX

FELHASZNÁLT ADATBÁZISOK, TÁBLÁZATOK

- Alkalmazásban állók ágazonként havonta
- Áruszállítás
- Belföldi személy szállítás
- Beruházások értéke ágazonként
- Beruházások volumene
- Építőipar negyedév
- Foglalk száma és keresete havonta
- Foglalkoztatottság 2020 június
- Fogyasztói árindex havi
- Hálózati adatforgalom

- Internet árbevétele
- Ipar negyedév értéke
- Ipar negyedév
- Ker szálláshely árbevétele
- Kisker forg negyedév
- Kisker negyedév értéke
- Központi ktv bevétele és egyenlege
- Központi ktv kiadása
- Külker termék behozatal kivitel
- Külker termékforg termékcsop behozatal kivitel egyenleg
- Külkerforg Ft euró dollár
- Légi szállítás
- Mg termékek felvásárlása
- Mg termékek felvásárlásának havi volumenindexei
- Munakerő tartalék alakulása
- Nemzetközi személy szállítás
- Népesség gazdasági aktivitása

- Vendéglátóhely negyedév értéke és volumen

- ÁGAZATI előrejelzések negyedévenként
- Előrejelző alaptábla minta negyedévenként
- GDP ELŐREJELZÉSEK
- GDP II félévtől - negyedévenkénti előrejelzés
- GDP II félévtől - NEGYEDÉVENKÉNTI PROGNÓZIS
- GDP negyedéves előrejelzés 2

- Foglalkoztatottak, keresetek 2019 - 2020 negyedév
- Foglalkoztatottak, keresetek 2019 2020
- GDP 1995-től folyó áron, negyedévenként, ágazonként
- GDP 1995-től folyó áron, volumen és árindex évenként
- GDP 1996-tól előző évi átlagáron, negyedévenként, ágazonként
- GDP becslés 2019-2021 előző évi átlagáron, negyedévenként, ágazonként
- GDP folyó áron negyedév
- Grafikonok KSH adatokból

- Költségvetés bevételei 2016-2020
- Költségvetés bevételei 2020 augusztusig
- Költségvetés kiadásai 2016-2020